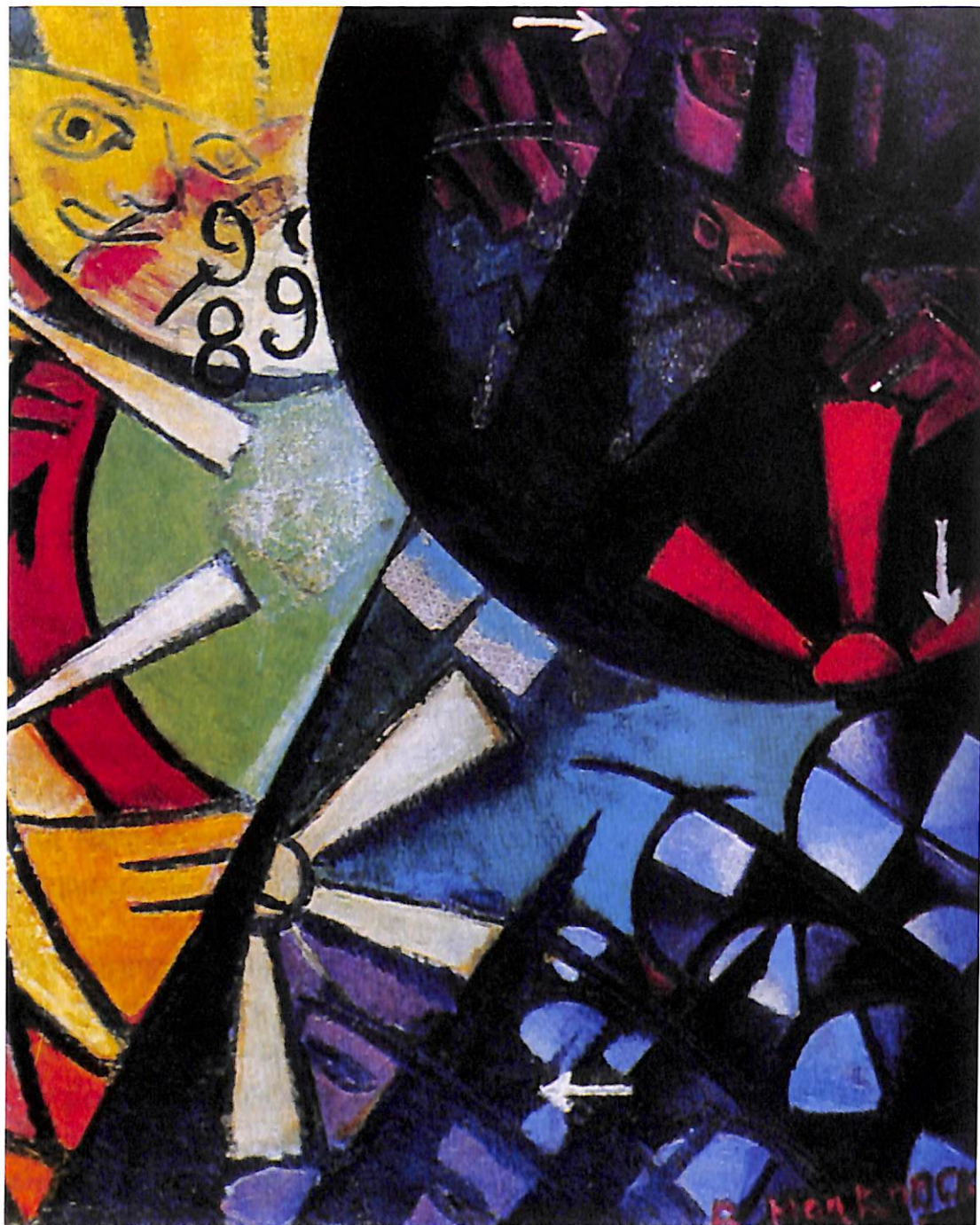

V. Majakovski, *Kompozicija*, 1915

Vladimir Vladimirovič Majakovski **Misterij buffo**

Herojska, epska in satirična upodobitev naše dobe

Druga redakcija
(1921)

Misterij buffo je pot. Pot revolucije. Nihče ne more natančno napovedati, kakšna gorovja bomo še morali razstreliti, mi, ki gremo po tej poti. Danes nam brenči v ušesih ime Lloyd George, jutri pa bodo to ime pozabili tudi sami Angleži. Danes se v komuno steka volja milijonov, čez pol stoletja pa se bodo morda k osvajanju oddaljenih planetov dvignile oklepne ladje komune. Zato sem obdržal pot (formo), a ponovno spremenil dele pokrajine (vsebino). V prihodnje vsi, ki boste *Misterij buffo* igrali, uprizarjali, prebirali, tiskali, spreminjajte vsebino – naredite njegovo vsebino sodobno, iz tega dneva, iz te minute.

Naslov izvirnika: Мистерия-буфф. Героическое, эпическое и сатирическое изображение нашей эпохи

Prevedla **Tatjana Stanič** 2012

Prevod po: Vladimir Majakovskij: *Misterija-buff v: Polnoe sobranie sočinenij v trinadcati tomah, Tom vtoroj*, Gosudarstvennoe izdatel'stvo hudožestvennoj literatury, Moskva 1956

Nastopajo

1. SEDEM PAROV ČISTIH¹
Neguš, abesinski; Radža, indijski; Paša, turški; Špekulant, ruski;
Kitajec; rejen Perzijec; Clemenceau²; Nemec; Pop; Avstralec;
Avstralčeva žena; Lloyd George³; Američan; Diplomat
2. SEDEM PAROV NEČISTIH
Rdečearmejec; Svetilničar; Šofer; Rudar; Tesar; Hlapec; Sluga;
Kovač; Pek; Perica; Šivilja; Strojnik; Eskim-ribič; Eskim-lovec
3. OPORTUNIST
4. INTELEKTUALEC
5. DAMA S ŠKATLAMI
6. VRAGI
Belcebub; Vrag ceremoniar; Pribočnik; Drugi pribočnik; stražarji;
20 Čistih z rogovi in repi
7. SVETNIKI
Metuzalem; Jean-Jacques Rousseau; Lev Tolstoj; Gabrijel; Angel;
Drugi angel; angeli
8. SABAOTH
9. NASTOPAJOČI V OBLJUBLJENI DEŽELI
Kladivo; Srp; stroji; vlaki; avtomobili; Oblič; Klešče; Igla; Žaga;
Kruh; Sol; Sladkor; Materija; Škorenj; Deska z vzvodom
10. ČLOVEK PRIHODNOSTI

Prizorišča

1. Celotno vesolje
2. Barka
3. Pekel
4. Raj
5. Dežela ruševin
6. Obljubljena dežela

Prolog

NEČISTI: Le še minuto
in pokazali vam bomo
Misterij buffo ...
Zato vam dolgujem nekaj besed:
gre za
čisto novo zadevo.
Kdor hoče preskočiti lastno glavo,
težko to naredi brez pomoči.
Preden odigramo novo igro,
vam zato ponujamo prolog.
Najprej,
zakaj je gledališče tako neurejeno?
Dobronamerne ljudi
to spravlja v hude skrbi.
Zakaj hodite gledat predstave?
Da bi se naužili kulturne zabave.
Ali ni tako?
Pa je res tako prijetno gledati,
če vse samo na odru se godi?
Oder, to je vendar
samo tretjina vsega.
Torej,
če je igra zanimiva
in njena postavitve pravilna,
je tudi zadovoljstvo trikrat večje,
če pa
je igra dolgočasna,
ni vredna spomina
niti prva tretjina.
Drugim gledališčem
je vseeno, kaj igrajo.
Zanje
je oder
ključavnica brez ključa.
Ti kar sedi, ti rečejo, spokojno,
vzravnano ali zavaljeno,
in glej košček tujega življenja.
Gledaš, gledaš in kaj vidiš:
kako na zofi dolgovezijo
tetke Manje in strički Vanje.
Nas pa ne zanimajo
nobeni strički, niti tetke –
te poznamo že od doma.

Tudi mi vam hočemo pokazati resnično življenje,
toda takó,
kot ga je gledališče čudovito spremenilo.
Vsebinskega prvega dejanja.
Zemlja pušča.
Nakar – trušč.
Vsi beže pred potopom revolucije.
Sedem parov Nečistih
in sedem parov Čistih,
se pravi,
štirinajst revežev-proletarcev
in štirinajst bogatunov-buržujev,
med njimi pa
objokanih okroglih ličk
mali zmedeni Oportunist.
Severni pol je poplavljen.
Poslednji zaklon izgubljen.
In skupaj začnejo graditi –
ne ladje,
ampak pravo Noetovo barko.
V drugem dejanju
z barko plove publika:
zgodita se vam tako samodržstvo
kot demokratična republika,
na koncu
pa čez krov
kljub Oportunistovim solzam
poleti Čistih buržujev trop.
V tretjem dejanju pokažemo,
kako delavcev ničesar ni strah,
niti vragov sredi pekla!
V četrtem dejanju
nas vse boli od smeha,
ko gledamo raj brez soli in greha.
V petem dejanju Razpad
odpira svoj odvrtni gobec
in žre in golta in se gosti.
Toda čeprav
smo se borili s praznimi želodci,
Razpad navsezadnje dočaka propad.
V šestem dejanju –
komuna:
vsa dvorana
zapoje iz srca!
Smo pripravljeni?

Raj?
Pekel?
GLASOVI izza odra: Pri-prav-lje-ni!
NEČISTI: Naprej!

Prvo dejanje

V svetlobi severnega sija zemeljska obla, ki se s tečajem opira na led severnega pola. Po vsej obli se kot lestve prepletajo vrvi zemljepisnih širin in dolžin. Med dvema mrožema, ki podpirata svet, Eskim-lovec, ki je vtaknil prst v zemljo, vpije drugemu, ki se je zleknil ob ognju.

LOVEC: Hej!
Hej!

RIBIČ: Kaj se dereš!
A nimaš boljšega dela,
kot vtikati prst v zemljo.

LOVEC: Luknja!

RIBIČ: Kje je luknja?

LOVEC: Teče.

RIBIČ: Kaj teče?

LOVEC: Zemlja.

RIBIČ, *plane na noge in se zastrmi pod pritiskajoči prst:*

O-o-o-o!

Delo nečistih rok.

Hudič!

Grem opozorit polarni krog.

Odhiti. Nadenj izza krivine sveta plane Nemec in si ožema rokave. Sekundo išče gumb na Eskimovem anoraku, in ko ga ne najde, zagrabi Eskima za krzno kožuha.

NEMEC: Herr Eskimos!

Herr Eskimos!

Strašno nujno!

Samo minutko ...

RIBIČ: No?

NEMEC: No takole – danes sedim v restavraciji na Friedrichstrasse⁴.

Skozi okno sonce

preprosto mami.

Dan,

kot buržuj pred revolucijo, jasen.

Gostje sedijo

in tiho scheidemannijo⁵.

Končal sem z juho,

ogledujem eiffle iz buteljčic.

Razmišljam resno in načelno:

Kakšnega bifteka naj se lotim?

In, ali naj se bifteka sploh lotim?

Gledam, in na lepem
mi zastane hrana v grlu:
nekaj slabega se godi na Siegesallee⁶.
Kamniti Hohenzolerji⁷,
spokojni med kamilicami,
na lepem so obrnjeni na glave.

Hrup.

Pohitim na streho.

Oblivajoč skelet hotela,

brezvodno butajoči val

silovito utripaje

drvi

poplavljat rajone.

Berlin: privid razburkanega morja,

še nevidenih válov basovski toni.

In za,

in nad,

in pod,

in spred –

poslopij ladje oklepne!

In še preden doumeti morem,

je to zaradi Focha⁸ ali od ...

RIBIČ: Hitreje!

NEMEC: Sem čisto

do kosti premočen.

Gledam:

vse je suho,

pa kar pada in pada in napada.

In na lepem

s pompoznostjo padca Pompejev razkrije

se podoba –

s koreninami

Berlin je bil izruvan

in raztaljen v breznu,

v svetovnem razžarjenem plavžu!

Znašel sem se na grebenu tekočih

ostankov naselij, ki jih je zmlelo.

Zbral sem ves svoj svetovljanski slog,

in tako

je pred vami,

ljubček,

vse,

kar je zdaj ostalo od Evrope.

RIBIČ: Z-z-zelo malo ...

NEMEC: Seveda se bo uravnalo ...

Najkasneje čez dva dni.

RIBIČ: A ne moreš govoriti brez teh evropskih
spakovanj!

Kaj bi sploh rad? Vi nas ne zanimate.

NEMEC, *pokaže vodoravno:*

Dovolite mi k vašima

velecejenjima tjulnjema.

Ribič dolgočaseno zamahne z roko proti ognju in gre na

drugo stran, opozorit svoje, ter se zaleti v premočena

Avstralca, ki planeta izza druge krivine.

RIBIČ, *presenečen odskoči:* A še ne bo konec gnusnih
ksihtov?

AVSTRALEC Z ŽENO, *skupaj:* Midva sva Avstralca.

AVSTRALEC: Jaz sem Avstralec.

Imeli smo vse.

Namreč, to je:

kljunače, palme, kljunate ježke, kaktuse ...

AVSTRALKA, *jokaje v navalu čustev:*

Zdaj pa

smo propadli,

vse je šlo:

in kaktusi

in kljunači

in palme –

vse se je utopilo ...

Vse je šlo na dno ...

RIBIČ, *pokaže na zleknjenega Nemca:*

Torej pojdiva k njemu.

Delajta mu družbo.

*Spet hoče oditi, vendar se ustavi in prisluhne glasovoma,
ki prihajata z dveh strani zemeljske oble.*

PRVI GLAS: Juhu, melona!

DRUGI: Cilinder, juhu!

PRVI: Krepi se!

Drži se za severno širino!

DRUGI: Besni!

Ujemi se za južno dolžino!

Po vrveh širin in dolžin se z zemljine oble skotalita

Anglež in Francoz. Vsak od njiju zasadi svojo zastavo.

ANGLEŽ: Zastava je zasajena.

Zakoniti lastnik severnega pola sem jaz.

FRANCOZ: Oprostite, ne.

Jaz sem prej zasadil.

To je moja kolonija.

ANGLEŽ, *raztovarja nekakšno blago*:

Ne, ampak moja,
jaz že trgujem.

FRANCOZ, *se začanja jeziti*:

Ne, ampak moja,
vi pa si najдите drugo.

ANGLEŽ, *pobesni*: A tako!

Crkni, pri bogu!

FRANCOZ, *pobesni*: A tako!

Dal ti jih bom po nosu!

ANGLEŽ, *se vrže s pestmi na Francoza*:

Hip-hip, Anglija!

FRANCOZ, *se vrže s pestmi na Angleža*:

Vive la France!

AVSTRALEC, *ju hoče ločiti*:

Kakšen zarod!

Ne rod, ampak prava zalega:

ne imperijev⁹,

ne imperialov⁹,
tadva se pa še ravsata za finančni ulov ...

RIBIČ: Eh, vidva,

imperialista!

NEMEC: Nehajta, kaj vama je, prav res!

RIBIČ: Sodrga, zares!

*Naravnost na glavo ponovno odhajajočega Eskima se
zvali naš Trgovčič.*

TRGOVEC: Velecenjeni!

To je nevljudno!

To ni škandal, ampak tragedija!

Sem jaz mar Azija?

»Uničiti Azijo!« – je bila odredba

z néba jasnega.

Jaz pa menda v življenju nisem bil Aziat!

Malce bolj umirjeno.

Včeraj sem v Tuli jedel večerjo,

mirno in nedolžno sem sedel za mizo.

Ko trznejo vrata!

No, me prešine –

pa je tu Čeka¹⁰!

In lahko si mislite,

kako mi pobledijo lica.

Ampak

bog je neskončno milosten:

ni bila Čeka, samo veter.

Malo je pokapljalo,

potem pa začelo,

še dalj – še več,

še več – še više,

zalilo ulice,

zruvalo strehe ...

VSI: Tiše!

Tiše!

FRANCOZ: Slišite?

Slišite topot?

Približuje se cela množica glasov:

Potop! Potopa! Potopu! Pri potopu! S potopom!

ANGLEŽ, *z grozo*: O moj bog!

Nesreča – kot iz odtočne cevi,

pa še to vzhodno vprašanje grozi!

Spreдай Neguš, za njim Kitajec, Perzijec, Turek, Radža,

Pop, Oportunist. Sprevod zaključuje sedem parov

Nečistih, ki prihajajo z vseh strani.

NEGUS: Čeprav malce temnejši kot sneg,

nisem nič manj

kot abesinski néguš.

Moje spoštovanje.

Zapustil sem svojo Afriko.

Po njej se je zvijsal Nil, reka-udav.

Na lepem se je razjezil in zadavil carstvo,

v reki

je potopil mojo Afriko.

Čeprav brez imetja,

nisem nič manj ...

RIBIČ, *zdolgočaseno*:

... nisem nič manj

moje spoštovanje.

Slišali smo, slišali!

NEGUS: Nikar se ne spozablajte!

Z vami govori neguš

in neguš hoče jesti.

Kaj je to?

Zdi se kot okusen pes?

RIBIČ: Ti že pokažem psa!

To je mrož, ne pa pes.

Neguš se pomotoma hoče usesti na Lloyda Georgea, ki je

kot kaplja kaplji vode podoben mrožu.

RIBIČ: Usedi se na stran, da ne boš koga pomečkal.

ANGLEŽ, *preplašen*: Saj jaz nisem mrož,

on sam je mrož,

jaz pa nisem mrož,

jaz sem Lloyd George.

RIBIČ *nagovori ostale*: Kaj pa vi?

KITAJEC: Nič!

Nič!

Moja Kitajska se je utopila!

PERZIJEK: Perzija,

moja Perzija je šla na dno!

RADŽA: Celo Indija,

nebeška Indija, ta tudi!

PAŠA: Tudi od Turčije je ostal samo spomin!

*Iz skupine Čistih se prerine Dama z neskončnim številom
škatel.*

DAMA: Previdnej!

Ne bodite grobi!

Svila je tanka!

Ribiču.

Možak,

pomagaj zložiti škatle.

GLAS *iz skupine Čistih*: Kako je mila!

Kako pikantna!

RIBIČ: Prisklednica brezdelna!

FRANCOZ: Katere narodnosti ste?

DAMA: Moja narodnost je kar najbolj raznorodna.

Najprej je bila ruska, a

Rusija mi je postala preozka.

Tisti boljševiki – kakšna groza!

Jaz sem prefinjena ženska

in moja duša je pretanjena.

Šla sem in postala Estonka.

Ko so boljševiki začeli pritiskati obmejno,

sem posvojila ukrajinsko državljanstvo.

Desetkrat so zavzeli mesto Harkov –

udómila sem se v Republiki odeški¹¹.

Odeso so zasedli, Vrangeli¹² je na Krimu,

pa sem šla in se podredila njemu.

Bele so gonili podolgem in poprek –

jaz pa sem že Turkinja.

Klatim se po Konstantinoplu.

Boljševiki prihajajo vse bliže –

jaz pa sem že Parižanka.

Klatim se po Parizu.

Več ko ducat sem jih presedlala, to priznam,

državljanstvo Kamčatke zdaj imam.

Kako je na tečaju piškavo poletje:

pokazati ne morem niti ene toalete!

RIBIČ, *zavpije na Čiste*: Tiše!

Tiše!

Kaj za en hrup je to?

OPORTUNIST, *se histerično prebije iz skupine*:

Poslušajte!

Jaz ne zdržim več!

Poslušajte!

Kaj vendar je zdaj to?

Na svetu ni suhega koticika!

Poslušajte!

Pustite me na miru!

Pustite me domov,

v moj kabinet!

Poslušajte!

Jaz ne zdržim več!

Jaz sem mislil, potop bo eleganten kot pri

Kautskem¹³:

volkovi siti

in kože cele.

Zdaj pa

ljudje ubijajo drug drugega.

Preljubi dragi!

Preljubi beli!

Poslušajte, jaz ne morem!

FRANCOZ: Nikar si ne brišite oči ...

Nikar si ne grizite usten ...

Pomakne se k ognju Nečistih, naduto:

Katerih narodnosti ste pa vi?

NEČISTI, *skupaj*: Da po vsem svetu se preganja,

je navajena naša brezdomna skupina.

O narodnosti se nam ne sanja,

naše delo – je naša domovina.

FRANCOZ: To popevko poznam še predobro!

PREPLAŠENI GLASOVI ČISTI: To so proletarci!

Proletarci ...

Proletarci ...

KOVAČ, *Francozu, medtem ko ga treplja po opaznem*

trebuhu:

Kar šumi v ušesih, je najbrž šum potopa?

PERICA, *tudi njemu, porogljivo in vreščeče:*

Ti bi se zleknil spančkat v posteljo?

Strelnski jarki in rudniški jaški prav zate so!

RDEČEARMJEJEC, *surovo*: Kar v strelski jarek naj se pobere,
tam je zadosti moče, da namoči take krote.
Ker vidi, da se pripravlja »konflikt« med Čistimi in Nečistimi, se jih Oportunist spravi miriti.
OPORTUNIST: Ljubčki! Saj ni treba! Nikar se ne prepirajte!
Nehajte se tako grdo gledati!
Podajte si roke,
objemite drug drugega.
Gospodje, tovariši,
treba se je strinjati!
FRANCOZ, *hudobno*: Jaz naj bi se strinjal?
To je pa že preveč!
RIBIČ, *hudobno*. Oba s Francozom tepeta Oportunist:
Ah ti, strinjevalec!
Ah ti, strinjevaluh!
OPORTUNIST, *zbeži ves pretepen, jokavo*:
No, a vidiš,
že spet ...
Jaz hočem njemu dobro,
on pa ...
Čisto zmeraj je tako:
če jih prosiš, naj se strinjajo,
jih sam fašeš od vseh strani.
Nečisti se približajo, prerivajo se skozi studljivo namrščeno skupino Čistih in posedejo okoli ognja. Skupina Čistih za njimi sklene krog.
PAŠA, *stopi v sredino*: Pravoverni!
Pretehtati moramo, kaj se je zgodilo.
Dajmo in se poglobimo v bit dogodka.
TRGOVEC: Stvar je preprosta,
to je konec sveta.
POP: Po mojem pa je to potop.
FRANCOZ: Nikakor ni potop,
saj če bi bil,
dež bi lil.
RADŽA: Da, ni bilo dežja.
DIPLOMAT: Torej je tudi ta ideja trapasta.
PAŠA: Toda kljub temu –
kaj se vendar je zgodilo, pravoverni?
Dajmo, pravoverni, razgrnimo bistvo.
TRGOVEC: Po mojem se je uprlo ljudstvo.
NEMEC: Jaz mislim, da je vojna.

INTELEKTUALEC: Ne,
po mojem je razlaga druga.
Po mojem, metaforično ...
TRGOVEC, *nezadovoljno*: Vojna – metaforično!
Je pa začel pri Adamu!
GLASOVI: Po vrsti!
Po vrsti!
Nikar ne vpijte vsi naenkrat!
PAŠA: C-c!
Dajmo, nastopimo drug za drugim!
Beseda je vaša, študent!
Opravičujoče proti skupini:
Saj je že čisto penast okrog gobca.
INTELEKTUALEC: Najprej
je bilo vse preprosto:
za dnem je prihajala noč
in samo
zarja je bila malo preveč rdeča.
Na lepem pa:
zakoni,
nazori,
vere,
granitne gomile prestolnic
in samega sonca negibno žarenje –
vse je postalo nekako po malem tekoče,
po malem polzeče,
nestalno po malem.
Potem pa, kako se razlije!
Ulice lijejo,
raztopljeni dom na dom se zvraca.
Ves svet
je v žarkih plavžih revolucij raztopljen
in lije v brezkončnem slapu.
GLAS KITAJCA: Gospoda! Pazite!
Tukaj prši!
AVSTRALČEVA ŽENA: Prav zares, prši!
Premočilo je že do kosti!
PERZIJEK: Mogoče je konec sveta že blizu,
mi pa
zborujemo, tulimo in psujemo.
DIPLOMAT, *se stisne k tečaju*:
Postavite se sem!
Še bliže!
Tukaj ne zamaka.

TRGOVEC, *z nogo sune Eskima, ki s potrpljenjem, lastnim njegovemu ljudstvu, maši luknjo*: Ej, ti!
Marš k mrožem!
Eskim-lovec se zvrne in iz odmašene luknje brizgne v prisotne curek. Čisti se razbežijo vsenaokrog in neartikulirano kričijo:
I-i-i-i-i!
U-u-u-u-u!
A-a-a-a-a!
Čez minuto vsi planejo proti curku.
Zapreti!
Zamašiti!
Začepiti!
Odnese jih nazaj. Samo Avstalec ostane na zemeljski obli, s prstom v luknji. Med splošnim preplahom se na kupček polen skobaca Pop.
POP: Bratje in sestre!
Izgubljam poslednji palec!
Poslednji laket nam zaliva voda!
GLASOVI NEČISTI, *tiho*:
Kdo je to?
Kdo je ta omara z brado?
POP: In tako bodi štirideset dni in noči!
TRGOVEC: Prav govori!
Gospod ga je pametno spametoval.
INTELEKTUALEC: V zgodovini se je že zgodil podoben precedens,
spomnite se znamenite Noetove pustolovščine.
TRGOVEC, *se zrine na Popovo mesto*:
To so neumnosti –
in zgodovina in precedens in sploh ...
GLASOVI: Povej že, kaj zavračuješ!
TRGOVEC: Dajmo, bratci, zgradimo barko.
AVSTRALČEVA ŽENA: Tako je! Barko!
INTELEKTUALEC: O radost!
Zgradili bomo parnik!
RADŽA: Dva parnika!
TRGOVEC: Tako je!
Vlagam ves svoj kapital!
Tisti, ki so prvi šli, so se rešili,
čeprav so bili neumnejši kot mi.
SPLOŠEN HRUP: Naj živi,
naj živi tehnika!
TRGOVEC: Dvignite roke,
kdor je za.

SPLOŠEN HRUP: Ni treba rok,
vidi se v očeh.
Čisti in Nečisti dvignejo roko.
FRANCOZ, *prevzame Trgovčevo mesto in hudobno opazuje Kovača, ki je dvignil roko*:
A ti si tudi zraven?
Da se ne boš utrudil!
Gospoda,
nikar ne jemljimo Nečistih!
Naj premislijo, preden nas drugič zmerjajo!
GLAS TESARJA: Pa ti znaš žagati in skobljati?
FRANCOZ, *potuljeno*: Premislil sem se.
Vzemimo Nečiste.
TRGOVEC: Toda izbêrimo samo nepivce in plečate.
NEMEC, *spleza na Francozovo mesto*:
C-c-c, gospoda,
morda se nam še ne bo treba sprijazniti
z Nečistimi.
Na srečo
še ne vemo, kaj je s peto celino sveta.
Razgrajate in se sploh ne spomnite preveriti,
ali so morda med nami tudi Američani.
TRGOVEC, *radostno*: Viš ga, glavco!
To ni človek, ampak nemški kancler!
Veselo preseka krik Avstralca.
Kaj je to?
Naravnost iz dvorane se k napeto oprezujočim prebije Američan na motociklu.
AMERIČAN: Velespoštovani gospodje,
kje se tukaj gradi barka?
Pokaže papir.
To je
od utopljene Amerike
ček za dvesto milijard.
Molčeč obup. Potem spet krik Avstralca, ki zadržuje vodo.
AVSTRALEC: Kaj ste se zasanjali! Meni je dosti!
Ne morem več zatiskati!
Prst mi je odrevenel!
Čisti se vznemirijo, smukajo se okoli Nečistih.
FRANCOZ, *Kovaču*: No, kako, tovariš,
bova zgradila, kaj?
NEZLOBNI KOVAČ: Kaj me briga,
zaradi mene lahko ...
Pomaha Nečistim.
Hojla, tovariši!

Kar je treba, je treba.
Nečisti se dvignejo. Žage. Obličji. Kladiva.
OPORTUNIST: Hitreje, tovariši,
hitreje, ljubčki!
Živelo delo!
Žage in kladiva v roke!
INTELEKTUALEC, *se umakne vstran*: Delati –
mi niti na misel ne pride.
Lepo se semkajle umaknem
in se sabotazam posvetim.
Kriči na delavce:
Hitreje se zasukajte!
Sekaj, pa glej, da ne udariš mimo!
TESAR: Kaj pa ti sediš in roke v žep tiščiš?
INTELEKTUALEC: Jaz sem specialist¹⁴,
jaz sem nepogrešljiv, ker sem
specialist ...

Zavesa

Drugo dejanje

Paluba barke. Na vse strani se razteza razgled na dežele, ki jih preplavljajo valovi. V nizke oblake se vzdiguje jambor-lestev, prepleten z vrvmi. Ob strani poveljniški most in vhod v podpalubje. Čisti in Nečisti so se zbrali ob bližnjem ladijskem boku.

HLAPEC: Hja!
Zdajle pa res ne bi hotel čez krov.
ŠIVILJA: Poglejte tjale!
Val, ki ne preliha, ampak umiva!
TRGOVEC: Zakaj neki sem se z vami zapletel.
Zmeraj se izkaže isto,
zmeraj vse brez haska.
Vi, da ste pomorščaki!
Da ne rečem morski volki!
SVETILNIČAR: Uh, bliža se!
Momlja in ječi!
ŠIVILJA: Čisto nič še ne umiva,
zaenkrat še podira in spira!
FRANCOZ: Da.
Zelo neumno!
To trdim z žalostjo in bolečino.
Mar bi obsedeli.
Zemlja se še drži.
Kakršen koli že, tečaj še vedno je.
HLAPEC: Kako ti tvoji volki
škipajo z valovi.
OBA ESKIMA, ŠOFER IN AVSTRALEC, *nenadoma*:
Poglejte!
Kaj je to?
Kaj je z Aljasko?
NEGUŠ: Kako je švignila!
Kot kamen iz prače.
NEMEC: Treščila!
ESKIM: Ni je več!
RIBIČ: Ni je!
VSI: Zbogom!
Zbogom!
Zbogom!
FRANCOZ, *se razjoče, prevzet od spominov*:
Moj bog!
Moj bog!

Kadar smo se,
vsa družina,
zbrali ob popoldanskem čaju –
maslene štručke,
kaviar ...
PEK, *preučuje konček nohta*: Čudno, zaboga!
Ampak ne žalujem
niti toliko.
ČEVLJAR: Jaz sem se založil z vodko.
A ima kdo kakšno čašo?
SLUGA: Se bo našlo.
RUDAR: Fantje,
gremo v podpalubje.
ESKIM-LOVEC: Kako pa kaj mrožek?
Saj ga niste zažgali?
SLUGA: Nič nismo zažgali,
ampak slastno zapekli.
Čisti ostanejo sami. Nečisti se spustijo v podpalubje in zraven prepevajo.
NEČISTI: Kaj imamo izgubiti? Se moramo potopa bati?
Nožice so utrujene, po svetu so tavale.
Oh, na barčici počitek.
Oh!
Mrožeka pohrustati, vodke malo srkniti,
to ni greh ...
Oh, ni greh!
Čisti obkrožijo objokanega Francoza.
PERZIJEK: Sramota, prav res!
Nehajte tuliti!
TRGOVEC: Se bomo že prebili, nekako,
se priguncali do Ararata.
NEGUŠ: Od lakote bomo umrli, preden pridemo do
gore.
AMERIČAN: Denarja imam na kupe,
pa umiram od lakote.
Za funt kruha dam pol milijona gotovine
in briljantov funta dva.
TRGOVEC: Špekuliral sem.
Čeka me je dobila trikrat.
In kaj hudiča naj zdaj s tem denarjem?!

KITAJEC: Na denar se zdaj poserji.
PAŠA: Kaj ti bodo zdaj briljanti?
Bolje je imeti kamen v ledvicah;
ima človek vsaj občutek,
da život ni čisto prazen.

AVSTRALEC: Nikakršne krme,
le prazno korito.
OPORTUNIST: Pa še Suharevka¹⁵ je zaprta.
TRGOVEC, *Popu*: Nikarte, ponižni redovnik,
zdaj je na vsakem trgu smolenska tržnica.
DAMA: Maslo pa mleko pa sladka smetana na trgu:
ni treba lonca, vse bi shranila kar v žepu.
TRGOVEC: Brez mleka boš ostala, da veš, trapa,
delavci imajo plačo,
delavci dobe v naturi¹⁶ –
dobijo
in zabarantajo.
DAMA: Bom pa klobuke menjala za jajčka.
INTELEKTUALEC: Zamenjala boš zadnji klobuk,
potem pa obsedela
in cuzala palec.
POP, *prisluhne hrupu v podpalubju*: Uh, kako rjovejo!
INTELEKTUALEC: Kaj ne bi!
Nalovili so rib, zdaj se pa gostijo.
POP: Poiščimo mreže in harpune, pojdimo loviti še mi.
NEMEC: H-a-r-p-u-n-a?
Kako pa se rokuje z njo?
Jaz znam samo s floretom pikati v človeka.
TRGOVEC: Jaz sem vrgel mrežo,
upal sem, ujamem ribo,
namučil sem se,
ujel pa le morsko travo.
PAŠA, *skrušeno*: Kam smo prišli;
prva liga – za žret pa haloga.
LLOYD GEORGE, *Clemenceauju*: Hevreka!
Dajte, nehajmo se pričkat!
Kako bi se sploh mogel Anglež spreti
s Francozom?
Vi imate trebuh in jaz imam trebuh, samo to je važno.
OPORTUNIST: Tudi jaz ... imam trebuh.
CLEMENCEAU: Kako je to žalostno,
tak prekrasen gospod,
pa sem se skoraj sprl z njim.
LLOYD GEORGE: Zdaj nam ni treba zdrh:
tukaj je skupni sovrag.
Glejte, kaj vam hočem reči ...
Prime Clemenceauja pod roko in ga odpelje. Pošepetata,
potem se vrneta.
CLEMENCEAU: Gospodje!
Navsezadnje smo mi Čisti.

Mi naj bi se ob delu znojili?
 Dajmo, naženimo Nečiste, da bodo oni za nas delali.
 INTELEKTUALEC: O jaz bi jih nagnal!
 Ampak kaj morem,
 ko sem pa tak drobižek!
 Od njih je pa prav vsak silen mišičnjak.
 LLOYD GEORGE: Bog ne daj, da bi se tepli!
 Tepli, to ne,
 ampak medtem ko se nažirajo,
 se valjajo,
 pijejo in tulijo,
 jim zakuhajmo majhno potegavščino ...
 CLEMENCEAU: Izberimo jim carja!
 OPORTUNIST: Zakaj pa carja?
 Potem že rajši paznika.
 CLEMENCEAU: Zato, ker bo car razglasil manifest –
 vse jestvine, bo povedal, morajo biti oddane.
 Car bo jedel,
 mi bomo jedli –
 njegovi zvesti podaniki.
 VSI: Krasno!
 PAŠA: Prefrigano!
 NEMEC, *radostno*: Že ves čas vam trdim,
 to je Bismarckov um.
 AVSTRALCA: Hitro izberimo!
 NEKAJ GLASOV: Ampak koga?
 Koga neki?
 ANGLEŽ IN FRANCOZ: Neguša.
 POP: Tako je!
 Njemu vajeti v roke!
 TRGOVEC: Kakšne vajeti?
 NEMEC: No, kako se že reče ...
 Uzde oblasti, ali kako ...
 Pa kaj se usajaš?
 Pomen je zmeraj enak.
Negušu: Povzpnite se, gospod!
 DAMA: Gospodje!
 Povejte,
 ali bo to resničen car
 ali samo navidezen?
 GLASOVI: Resničen, resničen!
 DAMA: Ah!
 Jaz bom njegova dvorna dama!

LLOYD GEORGE: Hitreje, hitreje,
 sestavite manifest:
 po božji, pišite, milosti ...
 PAŠA IN AVSTRALEC: Midva pa sem,
 da morebiti ne prilezejo ven.
*Paša in ostali sestavljajo razglas. Nemec in Diplomata pred
 vhomom v podpalubje raztegneta vrvi. Nečisti opotekavo
 plezajo ven. Ko se na palubo primaje poslednji, Nemec in
 Diplomata zamenjata mesti – in Nečisti so zvezani.*
 NEMEC, *Čevljarju*: Ej,
 ti!
 Stopi pod prisego!
 ČEVLJAR, *ki mu ni povsem jasno, kaj se dogaja*: Jaz bi se
 rajši zleknil.
 DIPLOMAT: Ti bom pomagal, da se boš zleknil –
 potem ne boš vstal sto let!
 Gospod poročnik,
 pripravite revolver!
 FRANCOZ: Aha!
 Streznili so se!
 Zdaj bo preprosteje.
 NEKATERI NEČISTI, *žalostno*: Ujeli smo se, fantje,
 ko ptički na limanice.
 AVSTRALEC: Kape doll!
 Kdo je noče sneti?
 KITAJEC IN RADŽA, *dregata Popa, ki stoji pod
 poveljniškim mostom, na katerem kraljuje Neguš*: Beri že,
 beri, dokler še stojе brez sape.
 POP, *s papirjem*: Mi,
 po božji milosti
 car vseh kur, ki so jih scvrli Nečisti,
 in veliki knez vseh jajc ptic taistih,
 z nikogar ne bomo ogulili sedem kož –
 šest jih snamemo, sedma ostane –,
 zato pa razglašamo podanikom:
 zaplenite vse,
 ribe, kekse, morske svinje
 in kar še najdete drugega užitnega.
 Vladajoči senat
 bo brez odlašanja
 goro dobrot skrbno preučil
 in carja z njimi pogostil.
 IMPROVIZIRANI SENAT IZ PAŠE IN RADŽE: Tako
 bodi, vaše veličanstvo!

PAŠA, *razporeja, Avstralcu*: Vi – h kajutam!
Avstralki: Vi – k tovoru!
Vsem: Da ne bi Nečisti spotoma česa pojedli.
Trgovcu, za katerega razveže Peka:
 Vi in tale se spustita v podpalubje.
 Midva z radžo bova na palubi.
 Privlecite sem
 in se vrnite po še.
 VESEL HRUP ČISTIH: Naberimo celo goro jedače!
 POP, *si mane roke*: Potem pa si plen razdelimo po
 bratsko,
 ker je tak krščanski običaj.
*Nečisti se pod stražo Čistih spustijo v podpalubje. Čez
 minuto se vrnejo in pred Neguša nagrmadijo različno
 hrano.*
 TRGOVEC, *veselo*: Vse smo preiskali,
 prav nič ni ostalo.
 Kakšni produkti!
 Čista radost!
 Z eno besedo –
 konfiscirano!
 No, fantje, nabrusite zobe!
 AMERIČAN: Kaj pa Nečisti?
 NEMEC: Morali bi jih zapreti spodaj.
 POP: Če je tako,
 vaše veličanstvo, potrpite.
 Samo minutko!
*Nečiste naženejo v podpalubje, in medtem ko se ukvarjajo
 z njimi, Neguš poje vse, kar je bilo prinešeno. Čisti se
 vrnejo.*
 CLEMENCEAU: A greš, Lloyd George?
 LLOYD GEORGE: Grem, grem!
 ČISTI, *priganjajo drug drugega*: Hitreje, hitreje,
 čas je za pojedino!
*Povzpnejo se k Negušu. Pred Negušem je prazen pladenj.
 V en zgrožen glas*:
 Kaj je to!?
 A je prišla tatarska vojska?
 POP, *besno*: Saj je eden,
 eden edini –
 pa je zmožen toliko požreti!
 PAŠA: Mika me, da bi ga treščil po presitem gobcu!
 NEGUŠ: Molčite!
 Jaz sem maziljenec božji.

NEMEC: Maziljenec,
 maziljenec,
 če bi legel kakor mi ...
 DIPLOMAT: S praznim želodcem ...
 POP: Judež!
 RADŽA: Fuj!
 Nisem si mislil, da bo prišel tak dan.
 TRGOVEC: Gremo spat.
 Jutro je modrejše od večera.
*Poležejo. Noč. Po nebu se hitro sprehodi mesec. In izgine.
 Svitanje. V sinjem jutru se vzravna silhueta Diplomata.
 Na drugi strani se vzdigne Nemec.*
 DIPLOMAT: Ali spite?
Nemec zanikujoč zmaje z glavo.
 DIPLOMAT: Ste se ta hip zbudili?
 NEMEC: Kako bi spal!
 V želodcu se dogajajo prevrati.
 Povej mi kaj, če že ne morem spati.
 OPORTUNIST: Vso noč sem sanjal o kotletih.
 POP, *od daleč*: O čem drugem pa naj bi?
Negušu: Uh, prekleti! Saj se kar lesketa!
 AVSTRALEC: Zebe me.
 INTELEKTUALEC, *Negušu*: Nobenih duhovnih iskanj!
 Prenažrl se je in je srečen.
 FRANCOZ, *po kratki pavzi*: Veste kaj,
 gospoda?
 Zdi se mi, da sem že demokrat.
 NEMEC: Ja, kaj tale jezika!
 Jaz sem od nekaj ljubil ljudstvo, kar se le da.
 PERZIJEK, *strupeno*:
 Kdo pa je predlagal,
 naj prisežemo vdanost njegovemu veličanstvu?
 DIPLOMAT: Odložite vaše zastrupljene puščice!
 Samodržstvo kot oblika vladavine je nedvomno
 zastarelo.
 TRGOVEC: Še bolj se bo postaralo, če ne dobim kaj v
 usta.
 NEMEC: Resnično! Resnično!
 Tole diši po prevratu.
 Dovolj razprav,
 nehajmo z obtožbami.
 OPORTUNIST: Hura!
 Hura za ustavodajno skupščino!
 VSI, *medtem ko odpirajo podpalubje*: Hura! Hur-a-a!
Drug drugemu: Naskočite!

Stisnite!
Iz podpalubja plezajo prebujeni Nečisti.
 ČEVLJAR: Kaj je to?
 So se ga nažgali?
 KOVAČ: In barko poškodovali?
 TRGOVEC: Državljeni, dovolite mi minutko.
Peku:
 Državljan, ste vi za republiko?
 NEČISTI, *v zboru:*
 Miting?
 Republika?
 Kakšna pa?
 FRANCOZ: Počakajte,
 inteligenca vam bo razložila.
Intelektualcu:
 Beseda je vaša.
 INTELEKTUALEC: Državljeni!
 Tale carjevalec ima orjaški gobec.
 GLASOVI: Tako je!
 Tako je, državljani govornik!
 INTELEKTUALEC: Vse, kar smo imeli, je požrl, prekleti!
 GLAS: Tako je!
 INTELEKTUALEC: In nobeden
 ne bo do Ararata mogel zdržati, nikoli.
 GLASOVI: Tako je!
 Tako je!
 INTELEKTUALEC: Dovolj je bilo róbije!
 Raztrgajte verige rjaste!
 SPLOŠEN HRUP: Dol!
 Dol s samovlado!
 OPORTUNIST: Nad koga pa vi dvigate roko?
 Ah!
 Monarh!
 Do smrti vas čaka kibla v ječi.
 Oblast je od boga.
 Ne dotikajte se je,
 gospoda.
 Strinjajte se z ustavno monarhijo.
 Z velikim knezom Nikolajem
 ali pa
 Mihailom.
 NEČISTI IN ČISTI, *enoglasno:* Naj se strinjamo,
 da požre do zadnjega vse?
 NEMEC: Bomo mi tebe postrinjali!

V SI, *enoglasno:* Tebe bomo postrinjali.
 OPORTUNIST, *pretepen, v joku:* Kako so me ozmerjali!
 Kako so me nahrulili!
 Laže je umreti,
 kot pa tele umiriti.
 TRGOVEC, *Negušu:* Napili ste se naše krvi,
 grdo ste nategnili ljudstvo ...
 FRANCOZ, *Negušu:* Ej, ti,
 allons enfants v vodo!
S skupnimi močmi zanihajo Neguša in ga vržejo čez krov. Potem Čisti primejo pod roko Nečiste in začnejo šepetati z njimi.
 DIPLOMAT, *Rudarju:* Tovariši,
 saj ne boste verjeli,
 kako neskončno sem srečen:
 izginil je zid, ki zdel se je večen.
 FRANCOZ, *Kovaču:* Čestitam!
 Sesule so se stoletne pregrade.
 KOVAČ, *nedoločno:* M-ja ...
 FRANCOZ: Ostalo se bo uredilo,
 ostalo je preprosto!
 POP, *Šivilji:* Zdaj smo mi – za vas, vi – za nas.
 TRGOVEC, *zadovoljen:* Tako, ja, tako! Kar vleci jih za nos!
 DAMA: Da sem do neguša gojila strast?
 Jaz vendar živim
 in diham za ustavo!
 Za začasno vlado –
 za karkoli že!
 Če hočete, dve leti bom noseča naokrog!
 Zdaj pa si grem omisliti rdeče trakove –
 začela bom revolucijske modne tokove.
 Čez trenutek se vrnem
 k tebi, moj oboževani narod.
Steče k škatlam.
 CLEMECEAU, *na poveljniškem mostu:* No, državljani, zdaj
 pa dovolj.
 Pozabavali smo se izborni.
 Zdaj pa dajmo, organizirajmo demokratično oblast.
 Državljeni,
 da bo vse teklo preprosto in hitro,
 bomo mi, nas trinajst – bog pomagaj neguševi duši –,
 bomo mi ministri in ministrov pomočniki,
 vi pa – državljani demokratične republike – boste
 lovili mrože, šivali čevlje in pekli žemlje.

Kakšne pripombe?
 Je morda kdo proti?
 HLAPEC: Pajade!
 Je malo preblizu do vode.
 ZBOR: Živela, živela demokratična republika!
 FRANCOZ: Zdaj pa bi
Nečistim: vam predlagal, da se lotite dela.
Čistim: Vam pa – peresa v roke.
 Delajte
 in vse prinesite sem,
 mi pa bomo vse pravično razdelili,
 zadnja srajca bo na pol prerezana.
Čisti si naredijo mizo in razdelijo papirje in ko Nečisti prinesejo jedila, vse popišejo, ko pa odidejo, s tekom vse pojejo. Ko Pek pride drugič, hoče pokukati pod papirje.
 LLOYD GEORGE: Kaj buljiš?
 Stran od papirjev!
 To ni delo tvojega uma, brat!
 CLEMENCEAU: Vi o upravljanju države
 ne razumete prav ničesar.
 Vsak prinešen krožnik
 in vsak odnešen krožnik
 mora nujno biti numeriran.
 KOVAČ: Vi boste numerirali,
 Nečisti bomo pa medtem umirali.
 PEK: Dajte, razdelite, kar ste obljubili.
 POP, *ogorčeno:* Bratje in sestre!
 Prezgodaj mislite na hrano!
 RADŽA, *jih napeljuje stran od mize:* Poglejte, morski pes –
 morskega psa so tamle ujeli –,
 menda nosi jajca,
 menda daje mleko, mar ne?
 KOVAČ: Ej vi, radža ali paša,
 a poznate turški rek:
 »Paša, ki ne molči, vrv za vrat dobi!«
Vrača se in ostali Nečisti z njim.
 Kaj nam ti servirajo!
 Sto let če molzeš morskega psa,
 morski pes nikdar mleka ne da.
 ČEVLJAR, *pišočim:* Čas je za kosilo. Hitro končajte.
 AMERIČAN: Ozrite se vendar,
 kako je lepo:
 valovi, galebi in sinje nebo.
 HLAPEC: Rajši se pogovorimo o juhi in čaju.
 Na delo!

Na delo!
 Nam ni do galebov.
 CLEMENCEAU: Poglejte, pogledajte!
 Tam v morju:
 kit!
 RDEČEARMEJEC: K vragu kit!
 Ti sam si kit!
Prevrnejo mizo, vsi skupaj:
 Nehajte nam težiti s pisarniško birokracijo!
Na palubo se skotalijo prazni krožniki.
 ŠIVILJA IN PERICA, *žalostno:* Svēt ministrov nas je
 spravil v recesijo.
 TESAR, *skoči na prevrnjeno mizo:* Tovariši!
 To je nož v hrbet!
 GLASOVI: Pa še vilice!
 RUDAR: Tovariši!
 Kaj se dogaja?
 Prej je žrl eden, zdaj žrejo kot uši!
 Republika
 se je pokazala
 enaka kot car,
 le da stogobčna.
 FRANCOZ, *si brska po zobeh:* Kaj razgrajate?
 Delimo pravično, kot smo obljubili:
 enemu – presto,
 drugemu – luknjo od preste.
 To je bistvo demokratične republike.
 TRGOVEC: Nekomu morajo ostati peške,
 ne more vsak imeti lubenice.
 NEČISTI: Vam že pokažemo razredni boj!
 OPORTUNIST: In spet,
 in spet se ruši krov.
 In spet,
 in spet zmeda in hrup.
 Zadosti!
 Zadosti!
 Ne prelivajte krvi!
 Poslušajte, ne morem več!
 To je res vse lepo:
 komuna
 in vse to.
 Ampak to bo šele čez stoletja.
 Tovariši delavci!
 Strinjajte se s Čistimi,

poslušajte starega
izkušenega menjševika!

LLOYD GEORGE: Strinjati se?
Da izgubim ves svoj kapital?
Bomo mi tebe postrinjali!

RDEČEARMJEJEC: Jaz bom pa tebe postrinjal!

OPORTUNIST: Kakšna revolucija!
Spet so vsak svoja frakcija!
Nečisti napadejo Čiste.

ČISTI: Stojte, državljani! Naša politika ...

NEČISTI: Gremo,
naj se navalí z vseh štirih strani!
Jim že pokažemo, kaj je politika!
No, kar previdno zdaj, prekleti,
zapomnili si boste petindvajseti oktober!
Oborožijo se z orožjem, ki so ga med kosilom odložili Čisti. Naženejo jih na krmo. Zabliškajo se pete s krova vrženih Čistih. Samo Trgovec, ki je mimogrede sunil polovico mroža, se skrije v jašek za premog; v drugega se stisneta Intelektualec in Dama. Oportunist zagrabi Hlapca za roko; hlipajoč ga skuša odvreči.

HLAPEC: Marš, prekleti,
kaj se sliniš!
To je revolucija, monsieur, ne pa kadetski ples.
Oportunist ga ugrizne v roko.

KOVAČ: Pa je slekel, podgana, svojo suknjo!
Dajmo, fantje, hitro z njim
v podpalubno luknjo!
Vržejo ga v podpalubje.

DIMNIKAR: Samo da se nam ne zaduši,
kajti kljub svoji tolšči
je krhek ko princeska.

HLAPEC: Nič ne sočustvuj!
Če se bojo vrnili,
nas bojo takoj križali.
Če bomo mehkosrčni,
izgubimo Ararat.

NEČISTI: Tako je!
Tako je!
Ali mi – ali oni!

HLAPEC: Prosto pot terorju.

KOVAČ: Tovariši!
Objokovalcem¹⁷ brco s škornjem!
Hej, ljudstvo, zakaj ne praznuješ zmage?
Praznuj vendar!

Toda glasovi Nečistih so mrki – zadnje zaloge je požrla republika.

PEK: Praznuj!
Pa si pomislil na kruh?

HLAPEC: Praznuj!
S čim bomo pa kruh posejali?

SVETILNIČAR: Praznuj? Ko so namesto njiv globine?

RIBIČ: Še loviti ne morem, mreže so potrgane.

ŠOFER: Kako prebresti to valovje?
Ko bi vsaj bilo naokrog suhó.

LOVEC: Barka popušča.

ŠOFER: Kompas nimamo.

VSI: Razsulo!

KOVAČ: Nikar se ne ustavimo na pol poti.
Kar so požrli utopljeni,
se nikdar ne vrne.
Zdaj se moramo posvetiti samo temu,
da bomo pri močeh, ko se pokaže Ararat.
Naj nas veter bije,
naj nas sonce žge,
naj nas tare glad –
poglejmo mu naravnost v oči,
tudi od morske pene se lahko živi.
Zato pa smo tukaj gospodarji vsega!

PERICA: Nocoj bomo še jedli,
jutri pa bo konec.
Samo dva keksa sta ostala za v lonec.

HLAPEC: Ej!
Tovariši!
Ta dva keksa sta samo za tiste s kartami!
Iz jaška za premog pokukata Intelektualec in Dama.

INTELEKTUALEC: Slišite –
govorice:
»Delijo se keksi.«
Tukaj pa so lakota, hlad in vsakovrstne strasti.

DAMA: Pojdiva služiti sovjetski oblasti.
Prilezeta na plano.

NEČISTI: Kaj je to?
Povratnika z onega sveta?

INTELEKTUALEC: Nikakor ne.
Midva sva svoja,
midva nisva partijca,
ampak iz premogovega jaška.
Midva sva za oblast sovjetov.

DAMA: Sovražim buržuje!
Pokvarjenci!
Komaj sem čakala, da bo buržoazija padla.
Dovolite mi,
da bom tudi jaz z vami
delala,
za pisalnim strojem,
pa četudi z enim prstom.

INTELEKTUALEC: Tudi mene vzemite.
Brez specialista boste težko.
Brez specialista
vam ne bo šlo.
Preostane samo –
da greste na dno.

KOVAČ: Nič na dno,
ne budali.
Dami:
Sedi, tovarišica.
Intelektualcu:
Marš dol!
Poskrbi za kurilnico.

ŠOFER: Brez hrane sem kot lokomotiva brez kuriva.

RUDAR: Celo mene pobira, pa sem zdrav ko riba.

RDEČEARMJEJEC: Premalo je, da smo pobili Čiste.
Potrebujemo kruha.
Najti moramo vodo.

NEČISTI: Kaj storiti?
Kako preživeti?

ŠIVILJA: Bog ne bo dovolil, da pomremo.
Prekrižajmo roke in počakajmo.

LOVEC: Od lakote slabi mišica za mišico.

ŠIVILJA, *prisluhne*: Kaj je to?
Slišite?
Slišite glasbo?

TESAR: Antikrist nam je v ušesa položil
besede o Araratu in paradizu.
Preplašeno poskoči in pokaže s prstom čez krov:
Kdo tamle
stopa po valovih
in igra na lastne kosti?

DIMNIKAR: Nehaj!
Morje je prazno.
Kdo naj bi se tukaj klatil!

ČEVLJAR: On vendar
prihaja ...

Glad prihaja,
z nami se mastit.

HLAPEC: Kar daj, daj no!
Med nami ni šibkega člana.
Tovariši, sovrag pred krovom!
Hitro!
Vsi na palubo!
Glad osebno k nam prihaja,
pripravljen je na vkrcanje.
Nemirno se gnetejo, oboroženi s čimerkoli, kar jim je prišlo pod roko. Zdani se. Pavza.

VSI: Kar daj, daj no!
Nikogar ni ...
In zato
bomo spet strmeli v morja jalovo pustinjo.

LOVEC: Tako moleduješ za hladom v žareči puščavi
in ko že umiraš –
se ti zazdi, da se puščava hladi.
Slepilo.

ŠOFER, *poloti se ga silovito razburjenje, popravlja si očala, napenja oči. Kovaču:*
Tam, glej,
na zahodu –
mar ne vidiš pike?

KOVAČ: Kaj bi gledal?
Zaradi mene si natakni očala na rep ali pa jih
zdrobi v možnarju.

ŠOFER, *steče stran, išče, potem z daljnogledom spleza na jambor in čez trenutek zavpije z radostnim glasom:*
Ararat! Ararat! Ararat!

Z VSEH STRANI: Kako sem vesela!
Kako sem vesel!
Šoferju iztrgajo daljnogled. Nagnetejo se skupaj.

TESAR: Kje je?
Kje?
KOVAČ: Tamle se kaže,
desno od ...

TESAR: Kaj je to?
Vzdignilo se je.
Vzravnalo.
Gre.

ŠOFER: Kaj se to pravi – gre?
Ararat je gora in ne more hoditi.
Pomani si oči.

TESAR: Ti si jih pomani.

Glej!

ŠOFER: Da, gre!

Nekakšen človek.

Da, človek.

Starec s palico.

Mladec brez palice.

Glej, po vodi hodi, kot da je na suhem.

ŠIVILJA: Zvonovi, zazvonite!

Zapojte radostno!

Tako

je

šel On, razdeljujoč vodé Genezareta.

KOVAČ: Bog ima jabolka,

pomaranče in

višnje in

lahko pomladno cvetje prikliče sedemkrat na dan;

od nas je vedno bil obrnjen stran,

zdaj pa nam je Kristus kot kazen poslan.

HLAPEC: Ni nam ga treba!

Ne maramo prišleka!

Lačni nimajo ust za molitev.

Ostani, kjer si.

Če ne, dvignemo pesti.

Kdo si?

Na molčečo palubo se povzpne popolnoma navaden človek.

ČLOVEK: Kdo sem?

Nimam razreda,

nimam naroda,

niti plemena.

Videl sem trideseto,

štirideseto stoletje.

Sem preprosto človek

iz prihodnosti.

Prišel sem

plavže vaših duš razvneti,

ker vem,

kako težko je včasih živeti.

Poslušajte!

Nova

pridiga na gori!

Čakate ararate?

Araratom ni!

Nobenih.

Samo privid iz sna.

Ampak če

gora ne pride k Mohamedu,

potem jo pošljimo k hudiču!

Kar pridigam, to ni Kristusov raj,

kjer spokorniki srkajo nesladkan čaj.

O resničnem

zemeljskem raju vam pridigam.

Presodite sami; govorim o nebu Kristovem,

govorim o nebu brezkrvnih evangelistov?

Moj raj – v njem so sobe prepolne pohištva,

in modernega ugodja elektrifikacije.

Tam prijeten trud ne krotoviči rok,

delo kot vrtnica cveti v dlaneh.

Tam sonce zmore takšne trike,

da se vsak korak utaplja v barvemorju.

Tukaj je letina sad muke vrtnarja –

steklenjaki in kupi gnojil –,

pri meni

pa iz koprčeve korenine

ananas šestkrat zapored dozori.

VSI, *v zboru*: Vsi bomo šli!

Kaj pa lahko izgubimo!

Pa bojo sprejeli našo grešno skupino?

ČLOVEK: Moj raj je za vse,

razen za tiste z revščino v duhu,

ki so se od posta napihbili v balon.

Laže bo prišla kamela skozi uho šivanke,

kot pa k meni takšen slon.

K meni –

kdor je spokojno zasadil nož

in zapustil sovragovo truplo s pesmijo!

Pridi, neodpuščajoči!

Ti prvi vstopi

v kraljestvo moje

zemeljsko –

ne nebesno.

Pridite vsi,

kdor ni vprežno kljuse.

Vsakdo,

ki mu je nevzdržno in zagatno,

naj ve:

zanj je moje

kraljestvo zemeljsko, in ne nebesno.

ZBOR: Da se morda ne norčuje iz revnih?

Kje pa je?

Ta dežela, ki nam jo obljubljaš?

ČLOVEK: Pot je dolga.

Moramo skozi nevihtne oblake.

ZBOR: Vsak oblak raztreščimo na koščke!

ČLOVEK: In če za peklom pekel še hujši se pokaže?

ZBOR: Gremo tudi tja.

Noben pekel nas ne ustavi.

Vodi nas!

Kje je?

ČLOVEK: Kje?

Čakate in hočete, da vam to kdo razloži.

Ampak ona

je prav tu,

pri vas,

pri roki.

Kje so tvoje roke?

Kaj delaš z njimi?

Prekrižali ste nekoristne roke!

Imate se za reveže,

v resnici ste bogati.

Razglejte se –

kakšno bogastvo vsenaokrog!

Kako si upa veter z barko poigravati?

Stran z neslanimi kapricami narave!

Živel boste v toploti

in svetlobi,

od valov zahtevali električno moč.

Če pa se

vam ladja potopi,

tudi nič hudega –

kristalno čisto

je morsko dno,

naš kruh vsakdanji

z njega prihaja –

premog iz morja.

Naj zavija veter o potopu,

naj drobi posode ladijskih korit.

Desna in leva,

obe vaši roki

sta vaša dobrobit.

Konec.

Beseda je vaša.

Jaz bom molčal.

Izgine. Na palubi vzhičena zmeda.

ČEVLJAR: Kje pa je?

KOVAČ: Jaz bi rekel, da je v meni.

HLAPEC: In jaz, da mu je uspelo zlesti tudi vame.

GLASOVI: Kdo je ta?

Kdo je ta neprištevni duh?

Kdo je ta –

brez imena?

Kdo je ta –

brez očetnega?

Kaj je hotel?

Kakšne prerokbe je natrosil?

Vsenaokrog morilske tokove širi potop.

Pa kaj!

Našli bomo obljubljeno deželo!

HLAPEC: Torej raj kljub vsemu obstaja?

Torej ni noro stremeti po sreči?

GLASOVI: Da bi čimprej našli deželo,

dvignite kladivo

in v zrak s sekiro!

V ravno vrsto!

Ravno kot ravnilo!

Barka razpada.

Rešila nas bo disciplina.

KOVAČ, *z roko na lestvi*:

Zlobni morski gobec se odpira.

Samo ena pot je –

skozi oblake!

Naprej!

Planejo k jamboru. V zboru:

ZBOR: Skozi nébes – naprej!

Na vrvu se razleže borbena pesem:

Ej, gor v oblake!

Gor v oblake, ej!

Skozi oblake naprej,

komisarji mórjij!

ZBOR: Naprej, komisariji mórjij!

ČEVLJAR: Tam se bojo vsi zmagovalci spočili po boju.

Če so noge utrujene, v nebo jih obujemo!

ZBOR: Obujemo!

Krvave v nebo obujemo!

TESAR: Nébesna trdnjavska vrata

na široko so odprta!

Po sončevih stezicah,

po lestvici iz mavrice!

ZBOR: Po sončevih stezicah,

po lestvici iz mavrice!

RIBIČ: Dovolj je prerokov!

Mi smo vsi nazarejci!

Splezajte po jamboru,

vzpnite se po vrvi!

ZBOR: Na jambor!

Na jambor!

Po vrvi!

Po vrvi!

Ko izgine poslednji Nečisti, se za njimi začneta kobacati po vrveh Dama in Intelektualec. Menjševik se za hip ustavi in zamisli.

OPORTUNIST: Kam pa vidva?

V komuno?

Da se vama ljubi na tako dolgo pot?

Ozre se okoli sebe. Barka razpada.

Naprej, tovariša!

Je pa že bolje naprej kot v smrt ...

Menjševik izgine in nazadnje iz premogovega jaška prileze Trgovec, ki se reži na vsa usta.

TRGOVEC: Resnično so osli!

Blaga za štiristo milijonov,
najmanj.

Tudi če je poškodovano.

No, če pošpekuliram ...

Kaj pa je to?

Krha se.

Razpada.

Rešite se!

Tonemo!

Tovariši!

Tovariši!

Počakajte minutko!

Tovariši!

Ostal sem sam
in bom umrl tukaj!

OPORTUNIST: Pridi, pridi,
tudi tebe čaka koncesija ...

Zavesa

Tretje dejanje

Pekel. Na odru so ogromna vrata. Na njih napis: »Vstop brez dovolilnice prepovedan.« Ob straneh vrage stražarji. Dva vrage pribočnika vpijeta drug drugemu čez vse gledališče. Iz za vrat na odru se sliši tiho petje.

ZBOR: Mi smo vrage, mi smo vrage, mi smo vrage, mi smo vrage!

Grešnike cvremo na ražnju.

PRVI PRIBOČNIK: Ja ja, brat vrag,
zanikrno življenje.

DRUGI PRIBOČNIK: Ja, zadnjih nekaj mesecev sem
pretrpel veliko gorja.

PRVI: Z eno besedo –
tretja kategorija!¹⁸.

ZBOR: Farje so razgnali, špekulanti so v riti.

Mi pa smo v preskrbovalni krizi.

DRUGI: Naš brat vrhovni vrag se je nekam potuhnil,
ona gospoda se je pa lepo ugnezdila:

To mi daj!

Tisto mi daj!

PRVI: Najhujši je pa tisti neguš abesinski.

Gobec črni.

Apetit svinjski.

ZBOR: O gorje, o gorje, o gorje, o gorje,
brez hrane tudi vrag k hudiču gre!

PRVI: Včasih smo imeli vrage lica ko jabolka.

DRUGI: Ja, to je res.

PRVI: Odkar pa so pregnali farje, smo izgubili
dobavitelje.

DRUGI: Plača nikakršna!

PRVI: Obroki zanič!

DRUGI: Ko bi vsaj vrage bili, kot se šika,
pa so odvratni –

plešasti,

garjavi!

PRVI: Boš videl,
tudi pri nas bo revolucija.

DRUGI: C-c.

Spet zvonec.

OBA: Pohitiva, kar se da.

Zbežita prek odra. Stražarji ju preiščejo, in ko napišejo dovolilnici, odpahnejo vrata.

LLOYD GEORGE: Uh, vidva, pesjana!

Uh, vidva, hudičevo seme!

Zakaj ni v mrežah nobenega kristjana?

POP, udari Pribočnika: Kaj, a sem zato zgoraj garal za
vas,

da bom zdaj v peklju zategoval pas?

OBA PRIBOČNIKA, *nejevoljno*: Vzemita vsak svoje vile
in kar sama jih lovita.

CLEMENCEAU: Tišina!

Takoj prenehajta s predrznostmi.

Mi smo hudiči bele polti.

Črn hudič je dolžan garati za belega,
dokler se ne utopi v lastnem potu.

DRUGI: Vpeljali so svoj red.

Tudi med vrage je prišlo do razrednega
nasprotja.

PASA: Ah, ti bi odgovarjal!

Kakšen vročkrvnež!

A veš, da te bom z nožem!

A veš, da te bom z vilicami!

VRAG CEREMONIAR: Njegovo veličanstvo Belcebub
želi govoriti s svojim zvestim peklom.

NEMEC: Stojte!

Mirno!

Ne racajte naokrog!

BELCEBUB, *vstopi*: Moji zvesti vrage!

Nič več ne boste sedeli lačni.

Zaženite krike radosti!

Privzdignite spodvite repe!

Konec je velikega,

konec je dolgega posta.

Petnajst prihaja grešnikov gostov.

POP, *se prekriža*: Hvala bogu!

Končanih je sedem suhih let!

KITAJEC: Naši gostitelji niso neodgovorni,
čeprav niso čisto nič oblečeni.

NEGUŠ: Oh, kako se bom nažrl!

Tako, da bo še vragom mučno!

GEORGE LLOYD: Tudi jaz si brusim vilice!

Bodo že videli, kaj se pravi mene vreči!

BELCEBUB, *Pribočnikom*: Hitro
na stražarsko mesto!

Ná kukalo,

pazi skrbno,

da se niti eden ne bo izmuznil živ!

Če ne,

dobiš jih po grbi.

Vraga, oborožena s kukali, stečeta v dvorano in prisluskujeta. Vrata se odpro.

PRVI: Počakajva, da vstopijo!

Jim že pokažem!

Rep navzgor!

Rogove dol!

DRUGI: Prava groza!

PRVI: Strahovito bom obračunal z njimi!

Tega ne privoščim niti vragu!

Strašno rad imam iz sočnih grešnikov ragu.

DRUGI: Jaz jih pa preprosto pogoltnem.

Brez fines.

C-c.

Slišiš?

Tuk-tuk-tuk.

Tuk-tuk-tuk.

Prisluhneta. Sliši se razgrajanje Nečistih, ki razbijajo predverje pekla.

PRVI: Naš stari

bo znorel od veselja.

DRUGI: Tiše, ti hudič! Kaj ne moreš brez hrupa!

Teci,

opozori štab Belcebuba.

Prvi steče. Nad srednjim balkonom se pojavi Belcebub.

Z roko si zasenči oči. Vsi vrage skočijo na noge.

BELCEBUB, *ko se prepriča, zarjove*: Ej, vi!

Vrage!

Privlecite kotel!

In čim več drv –

suhljadi

in polen!

Skrij se za oblak, nepremagljivi bataljon!

Da se nam ne bo izmuznil niti eden!

Vrage se potuhnejo. Od spodaj se sliši: »Na jambor! Na jambor! Po vrvi! Po vrvi!« Prihrumi skupina Nečistih, istočasno pa se pojavijo vrage z naperjenimi vilami.

VRAGE: U-u-u-u-u-u!

A-a-a-a-a-a!

KOVAČ, *pokaže na zadnje in v smehu reče Šivilji*: Stari
znanci!

Kako se ti zdi!

Opravili smo z brezrogimi,

in tudi z rogati bomo opravili.

Trušč postaja naravnost peklenški. Nečisti tlesknejo z jezikom.

NEČISTI: C-c-c-c!

Vragi se zmedejo in utihnejo.

NEČISTI: Je to pekel?

VRAGI, *neodločno*: D-da.

HLAPEC, *pokaže proti vicam*: Tovariši!

Ne ustavljajmo se!

Naravnost tja!

BELCEBUB: A ja?

Vragi, v napad!

Ne spustite jih v vice!

HLAPEC: Poslušajte,

kaj se pa to pravi?

KOVAČ: A se to spodobi?

BELCEBUB, *užaljeno*: Kaj, če se spodobi?

KOVAČ: Ja, tole.

Sram vas bodi!

Tak star hudič kot ti,

s čisto belimi lasmi.

Kot da bi nas lahko prestrašili!

Ste morebiti

slučajno kdaj bili

v obratih, kjer tope železo?

BELCEBUB, *suho*: Nisem bil v tistih vaših topilnicah.

KOVAČ: Bi rekel, ja!

Ker tam bi si osmodil

kožuh!

Tukajle

živiš kot gizdalin,

surov, ampak na zunaj fin.

BELCEBUB: Ti že pokažem, kdo je fin,

pa še to, kdo je surov!

Zadosti klepetanja! Izvolite na grmado!

PEK: Kako si hud!

Se te pa res bojimo!

Pri bogu, to je smešno!

Saj pri nas,

v Moskvi,

bi vam še plačali za ta drva.

Tam jih od mraza trese,

pri vas pa

je prav prijetno toplo.

Užitek!

Pa kar goli hodite okrog.

BELCEBUB: Zadosti heca!

Trepečite za svoje duše!

Vse vas z žveplom zadušimo!

KOVAČ, *se razjezi*:

Bahati se tudi znajo!

Kaj pa mislite, da imate?

Po žveplu malo zaudarja.

Ko pa pri nas spuste dušilni plin –

vsa stepa posivi od vojnih plaščev,

vsa divizija v hipu omedli.

BELCEBUB: Bojte se, če vam pravim, razbeljene

žerjavice!

Na vilah boste

prej ko v eni uri.

HLAPEC, *izgubi živce*:

Pa kaj se napihujes s temi vilami!

Tvoj trapasti pekel je za nas kot lunapark.

Zgodilo se je,

da v napadu

tri četrtine naših je pokosila

strojnica z enim rafalom.

Vragi našpičijo ušesa.

BELCEBUB, *skuša obdržati disciplino*: Kaj buljite?

Z odprtimi usti!

Vse, kar govori, so verjetno laži.

HLAPEC, *podivja*: Da lažem, jaz!?

Čemite v teh špiljah

kot črevesni zajedalci –

hudiči!

Zdajle

vam bom povedal ...

VRAGI: Tiše!

HLAPEC: ... nekaj o zemeljskem življenju.

Kdo sploh je ta vaš Belcebub!

Z vilicami se spreha po peklu!

Jaz pa vas za hip povabim na Zemljo.

A veste vi, hudiči, kaj je to obleganje?

In mi naj bi se bali vaših vil!

Z nami delavci so se angleški tanki gostili,

z blokado kopenskih armad in ladij na morju

je kapital delavsko republiko zadušil.

Pri vas vsaj ni otrok in pravičnih ljudi.

Vaša roka se jih najbrž mučit ne spravi?

Pri nas pa so tudi ti!

Ne, vragi,

tukaj pri vas je lepše.

Kot kakšni necivilizirani Turki

grešnika sicer nasadi na kol,

medtem ko imamo mi stroje

in imamo kulturo ...

GLAS, *iz skupine vragov*: Si moreš mislit!

HLAPEC: Pijete kri?

Surova ni okusna!

Popeljal bi vas v tovarno, če bi imel čas.

Iz krvi tam izžemajo čokolado za buržuje.

GLAS, *iz skupine vragov*: Ho-o!

Resnično?

HLAPEC: In oglejte si sužnja iz angleških

kolonij –

vsí vragi bi se kriče razbežali.

Črnice odirajo,

snamejo jim kožo:

iz nje so trpežne platnice za knjige.

Vi porinete žebelj v uho?

Lepo prosim, zakaj!

Oni svinjske kocine zarivajo pod nohte.

Pa še vojaka v bojnih jarkih si oglejte;

vaš mučenik je letoviščar proti njemu.

GLAS, *iz skupine vragov*: Zadosti!

Kožuhi so nasršeni do zadnje dlake!

Od te pripovedi nam je slabo!

HLAPEC: Mislite, da je to strašno?

Zakurili ste ogenjčke,

pripravili kotličke.

Kakšni vragi ste vi?

Navaden trop cuckov.

Kdaj je vam tekoči trak krhal sklepe?

BELCEBUB, *zbegano*: Na, glej!

Niso tukaj niti pet minut,

pa že uvajajo svoj red!

POP, *podpihuje Belcebuba*: Povej jim,

povej jim o peklenški kuhinji.

BELCEBUB: Sem jim –

pa ne poslušajo.

Več ne morem.

HLAPEC, *izziva*: Kaj, torej samo strahopetnim kažete

kremplje?

BELCEBUB: Zakaj nas, pri bogu, izzivate?

Vrag je pač vrag.

OPORTUNIST, *skuša pomiriti vrage in Nečiste*: O moj bog!

Spet se začenja!

Kaj, a sta vam

dve revoluciji premalo?

Gospodje, tovariši,

ne zakuhajte škandala!

Kako, nimate nič okusnega za v usta?

Tole ni ravno torta!

Vi pa

tudi niste

nič boljši,

ne znate popustiti!

Poglejte, to je star, častitljiv vrag.

Opustite pričkanje,

treba se je strinjati.

BELCEBUB: Uh ti, priliznjenec!

HLAPEC: Uh ti, lisjak!

Z obeh strani pade po Oportunistu.

OPORTUNIST, *nagovori publiko*: Državljan!

Kje je tu pravičnost?

Ti jih pozivaš, naj se strinjajo,

oni pa te z obeh strani nabijejo.

BELCEBUB, *žalostno Nečistim*:

Saj bi vam ponudil kruh in sol kot dragim gostom,

a kaj, ko vas lahko pogostim

samo s kožo in kostmi.

Sami veste, kakšni so danes ljudje –

ko jih scvreš, v ponvi ne ostane nič ...

Zadnjič so privlekli delavca:

grezničarja in smetarja,

vrag ne bi verjel – mesa manj kot mrvica.

HLAPEC, *studljivo*: Pojdi k hudiču!

Že nestrpno čakajočim delavcem:

Gremo, tovariši!

Nečisti se odpravijo, k zadnjemu se prilepi Belcebub.

BELCEBUB: Srečno pot!

Ne pozabite!

Jaz sem vrag

izkušen in učen.

Ko se ustalite,

me pokličite,

pridem vam za šefa

Kurivoprodaje.

Tukaj po več dni zapored grejemo si prazno rit,
vragi pa imajo, kot je znano,
naravnost vražji apetit.
Nečisti se vzpenjajo navzgor. Navzdol padajo raztrgani oblaki. Tema. Iz teme in ostankov zapuščene scenografije se oblikuje naslednji prizor. Medtem pa se po peklu razlega pesem Nečistih.

KOVAČ: S telesi prebijte vrata pekla!

Vice – v prah!

Naprej! Brez strahu!

ZBOR: Vice v prah in pepel!

Tako!

Brez strahu!

RUDAR: Naprej!

Telo odvadimo oddiha!

Na balkon!

Više!

Korakajte po oblakih!

ZBOR: Korakajte po balkonih!

Više!

Po oblakih!

DAMA, *se kar na lepem od nekje vrže Belcebubu na prsi:*

Belcebubek!

Ljubi!

Dragi!

Ne pustite dame poginiti same.

Sprejmite me,

sprejmite me k sebi!

Sprejmite, ljubi!

Ti Nečisti so vendar taki divjaki!

BELCEBUB: Zakaj pa ne!

Zatočišče vam dam.

Izvolite, madam.

Pokaže proti vratom, izza katerih v hipu skočita dva

vraga z vilami in odvolečeta Damo. Pomane si roke.

Vsaj ena. Ena sicer ni nobena.

Ampak vedno je prijetno pojesti dezenterja.

Zavesa

Četrto dejanje

Raj. Oblak pri oblaku. Vse zelo belo. Čisto na sredini na oblakih posedajo prebivalci raja. Metuzalem ima govor.

METUZALEM: Najsvetejši!

Pojdite inu zloščite relikvije do bleska.

Dneve prečistite do skrajne jasnine.

Gabrijel je spregovoril –

prihaja več kot ducat pravičnih.

Najsvetejši!

Sprejmite jih v našo sredo.

Glad se igra z njimi ko maček z mišjo,

pekel jih je razočaral,

pa kljub temu vztrajajo ...

PREBIVALCI RAJA, *resnobno*: Prvi vtis je, da so poštene ljudje.

Sprejmemo jih.

Vsekakor jih sprejmemo.

METUZALEM: Moramo pogrniti mizo

in se pripraviti.

Moramo jih veličastno sprejeti.

PREBIVALCI RAJA: Ker ste najstarejši, vi vodite svečanosti.

METUZALEM: Ampak jaz ne znam ...

VSI: Oh, znate, znate.

METUZALEM, *se prikloni, potem gre preverit mizo.*

Razporeja svetnike:

Semkaj pridi, Zlatoust.

Sestavi pozdravno zdravico:

mi, jim reci, vas pozdravljamo, in enako Kristus ... –

sam veš naprej, saj si spreten z besedo.

Naslednji se postavi Lev Tolstoj, prav ti,

tvoj svetniški videz je dekorativen,

zato sodiš na začetek redi.

Semkajle – Jean-Jacques.

Ostali se razvrstite v špalir,

sam grem preverit mizo za pir.

Molzeš oblake, moj sin?

ANGEL: Molzem, oče.

METUZALEM: Ko namolzeš, prinesi na mizo.

Prav tako narežite na tenko

enega od oblakov,

reženj za vsakega od gostov.

Za svete očete hrana ni tisto, kar leži na mizi,
ampak besedovanje o dušah, ki lebdi nad njo.

SVETNIKI: Kaj,

jih še ni videti?

Tamle se košček oblaka sumljivo napihuje.

Gredo! Gredo! Gredo! Gredo!

Saj so menda to oni?

V raj, pa so umazani kot dimnikarji.

Očistiti jih bomo morali.

No ja, svetniki, kot se zdi, pač niso vsi enaki.

Od spodaj se sliši:

NEČISTI: Vzklikajte s puškami!

Pójte s topovi!

Mi smo sami sebi kristus in odrešenik!

Raztrgajo oblak na podu in se nagnetejo v raj.

NEČISTI, *v zboru*:

Uh, lejte jih, bradače!

Več ko tristo starih krač!

METUZALEM: Izvolite, izvolite –

dobrodošli v tihi pristan.

GLAS ANGELA: Spustili smo noter tolpo huliganov.

ANGELI: Živijo! Živijo!

Dobrodošli!

METUZALEM: Zlatoust, povej pozdravno zdravico!

NEČISTI: K vragu z Zlatoustom!

Kakšne zdravice,

če želodci so prazni!

METUZALEM: Potrpite, dragi bratje!

Takoj,

takoj boste siti.

Popelje Nečiste tja, kjer jih na mizi iz oblakov čakata

mleko iz oblakov in kruh iz oblakov.

TESAR: Nahodil sem se.

A ni nobenega stola?

METUZALEM: Ne,

v raj pač ne.

TESAR: Vsaj čudodelnika se usmilite –

stoji tu ves polomljen.

RUDAR: Ne začenjaj prepira.

Najvažnejše je, da nas čaka gostija.

Nagnetejo se k čašam in narezku, najprej so navdušeni,

potem pa nejevoljno odvržejo rekvizite.

METUZALEM: Ste se namastili?

TESAR, *preteče*: Najedli, ja, nabasali!

A ni ničesar bolj nasitnega?

METUZALEM: Menda ne bom breztelesnih duhov
napajal z vinom?

NEČISTI: Verujoč v vas, prekleti,

pokorno umiramo na Zemlji.

Ko bi ljudje vedeli, kaj je nad njimi!

Pri nas samih

je takšnih rajev

več ko smeti.

METUZALEM, *pokaže na svetnika, na katerega je vpil*

Kovač:

Ne kričite, ni vljudno.

Imenovan je na angelsko stopnjo.

RIBIČ: Rajši povprašajte to vašo stopnjo,

a je sposoben skuhati juho?

GLASOVI NEČISTIH: Res si nismo takole predstavljali.

LOVEC: Luknja!

Navadna luknja!

ŠOFER: Niti podobno ni raj!

ČEVLJAR: No vidite, golobčki,

pa smo pritavali do paradiža!

SLUGA: Resnična mizerija, pri moji duši!

HLAPEC: Vi torej kar posedate tukaj?

EDEN OD ANGELOV: Zakaj?

Zgodi se, da se tudi na Zemljo

spustimo k pravičnemu bratu in sestri,

ko ju z miro pomazilimo, se dvignemo nazaj.

SLUGA: In gulite peresa kril med nevihtnimi oblaki?

Čudaki.

Zakaj si ne omislite dvigala.

DRUGI ANGEL: Mi pa monograme vezemo v oblake:

J in K –

Kristusove inicialke.

SLUGA: Rajši bi žvečili semena sončnice.

Provincialci!

HLAPEC: Če bi prebivali pri meni na Zemlji,

bi vas odvadil lenobe, vi postopači.

Zdaj se razlega:

»Dol s tirani, proč z okovi!«¹⁹

Tudi do vas bojo segli,

čeprav so na nebu vaši gradovi.

ŠIVILJA: Čisto tako kot v Pitru:

bivališče neudobno,

hrana neokusna.

NEČISTI: Pusto je pri vas!

Uh, kako puščobno!

METUZALEM: Tak je pač pri nas sistem, kaj hočete.
 Seveda je
 še veliko ne povsem dodelanega.
 INTELEKTUALEC, *strmi izmenično v Leva Tolstoja in*
Jean-Jacquesa, končno nagovori poslednjega: Ves čas si
 ogledujem
 vas samega
 in Leva Nikolajeviča.
 Vi?
 Ste res vi, Jean-Jacques Rousseau?
 Ah!
 Dovolite, da se vam zaupam!
 Duša mi drhti od vznichenja!
 Saj ste vi pisali o bratstvu, o enakopravnosti in
 o svobodi?
 Saj ste vi pisali o *Družbeni pogodbi*²⁰?
 Za božjo voljo!
 Jaz vas vendar znam na pamet
 še iz časa tistih dni!
 Dovolite mi izraziti mojo privrženost.
 Bolj ko vse na svetu ljubim liberalno
 sentimentalnost.
 Nikamor ne bom šel.
 Tukaj bom ostal.
 Ti nekulturni Nečisti naj kar silijo spet na pot,
 jaz pa se z vami zapletem v kratek disput.
 V vaši
Družbeni pogodbi ...
 HLAPEC: Kako naj se izmotamo od tukaj?
 METUZALEM: Povprašajte Gabrijele.
 HLAPEC: Kateri pa je Gabrijel?
 Vsi so videti enaki.
 METUZALEM, *ponosno pogladi svojo brado:* Ne, nimate
 prav,
 so tudi razlike,
 primerjajte dolžino brade.
 NEČISTI: Kaj bi se prerekali!
 Odhod!
 Ta ureditev ni po naši meri!
 OPORUNIST: C-c!
 Tovariši! Strinjajte se!
 Opustite vaša raznoglasja!
 A je tako važno, kakšna je od koga stopnja?
Angelom: Samo pogledjte,
 kakšni fantje!

Jaz
 bi bil na vašem mestu
 preprosto ponosen:
 najboljši del družbe
 je naš Brat, z eno besedo:
 proletariat!
Nečistim: Pa tudi vi ste mi od sile.
 Nikar ne pozabite njegove stopnje:
Pokaže na Metuzalema.
 to ni noben Vrangeli,
 to je pravi angel.
 METUZALEM: Da bi se strinjal s tem?
 Bog ne daj!
 KOVAČ: Bom jaz tebe strinjal!
 Sam si to iskal!
Ga tepeta.
 OPORUNIST, *v solzah:* Samo dobro jim hočeš,
 pa se zmeraj obrne slabo.
 Spet z obeh strani po meni pada!
 Uh!
 Če bom nadaljeval tako,
 bo nazadnje moj duh zapustil telo.
 HLAPEC: V obljubljeni deželi!
 Išcite naš kraj!
 Korakajte!
 S korakanjem razrijemo raj!
 ZBOR: Poiščimo obljubljeni!
 Četudi veselje razrijemo!
 METUZALEM, *ko vidi, kako Nečisti uničujejo raj, zavpije s*
krhkim glasom:
 Straža!
 Ujemite jih!
 Držite jih!
 Razbij jih strele in vsemogočni Gospod!
Med strašnim grmenjem se izmed oblakov s šopom strel v
roki pojavi sam Sabaoth.
 SABAOth: Z gromom in strelo vas bom pogubil!
 RDEČEARMEJEC, *karajoče:* Kot otroci –
 šli so in nas zatožili mami.
Oportunist s paničnim obrazom zavreči, ker zasluši
neizmeren škandal:
 OPORUNIST: Uf!
 Oh!
 Sam Sabaoth!
 Drhtim!

Ležim!
 Tresejo se mi kolena!
Nečistim: Spametujte se!
 Strinjajte se!
 Nad koga ste se spravili!
 Nad Boga!
 SABAOth, *pokaže pest Oportunistu:* Če ne bi bil
 neskončno milosten,
 bi ti pokazal, kaj je strinjanje!
 KOVAČ: Mi,
 delavci,
 naj se strinjamo z Bogom?
 Drago te bo stalo tvoje izsiljevanje!
Ga tepeta.
 OPORUNIST, *jokavo, vendar spoštljivo:* Ne vztrajam pri
 svojem, podpiram mir.
 Moj Bog, kakšna pest!
 Če se bom še malo strinjal,
 bo z mene zguljen ves menjševski šmir.
 STROJNIK, *pokaže na Sabaotha, ki zamahuje s strelami v*
roki, a se jih ne upa vreči, da ne bi zadel svojih na čelu z
Metuzalemom: Morali bi izpuliti bliske Bogu!
 Vzemimo jih!
 Pri delu nam bojo koristili –
 pri elektrifikaciji.
 Zakaj bi se zgubljali v praznem grmenju.
Planejo in mu izpulijo strele.
 SABAOth, *žalostno:* Oropali so me do golega!
 Niti perečka niso pustili!
 METUZALEM: S čim bomo zdaj ljudem žgali grešne
 riti?
 Morali bomo biznis povsem opustiti.
Nečisti razbijejo raj in se s strelami odpravijo naprej.
 KOVAČ: Zarja je vedno bolj rdeča –
 naprej!
 Onkraj raja!
 Tam nas čaka gostija!
Ko pa se skozi ruševine prebijejo do vrha, Kovaču
prevzame besedo Šivilja:
 ŠIVILJA: Kdo pa bo nahranil lačno zarjo?
 PERICA, *utrjeno:* Trgamo, trgamo, trgamo
 nevihtne oblake.
 Ni že čas, da bi šli mimo njih?
 Ali bomo, ali bomo kmalu mogli
 v maju trudna telesa umiti?

ŠE DRUGI GLASOVI: Kam?
 Se ne bomo znašli v novem peklu?
 Prevarali so nas!
 Prevarali so nas!
 Kam dalje?
 Čim dalje, tem huje.
Po razmisleku: Dimnikar, plezalo! V izvidnico, vzemi
 kukalo!
Iz teme ruševin se na lepem vzdigne nov prizor. Od
Nečistih, ki korakajo dalje, se loči zamišljeni Oportunist.
 OPORUNIST: Šli so skozi raj,
 šli skozi pekel
 in še kar gredo.
 Kaj se ne bi obrnil nazaj?
 Tista angelska svojat ni videti preveč slabo.
 Zdi se mi,
 da se do neke mere strinjajo.
 Oni naj kar grejo, če hočejo,
Pomaha za odhajajočimi Nečistimi.
 jaz pa se bom vrnil
 k Levu Tolstoju.
 Takšen veljak!
 Življenje bom posvetil
 nenasprotovanju zlu ...

Zavesa

Peto dejanje

KOVAČ: Ej!

Zakaj si se ustavil?

Zgani se!

SVETILNIČAR: Ne moremo čez,

spori so se nagrmadili na cesti.

Kako naj prečimo te gore nesoglasij?

ŠIVILJA: Kòliko nesnage se je nabralo v treh letih!

Brskajo po ruševinah.

Glejte, košček barke.

RDEČEARMEJEC: Ostanke abesinskega neguša.

ČEVLJAR: Črepinja raja.

HLAPEC: In kos pekla.

SVETILNIČAR: Kaj storiti?

Že hoditi ni mogoče,

sesti se pa sploh ne da.

KOVAČ: Kaj storiti? Kaj storiti?

Treba bo počistiti.

HLAPEC: Torej brez odvečnih besed:

organizirajmo se, tovariši,

pljunimo v roke, naredimo red!

RDEČEARMEJEC, *pomembno*:

Organiziranje je lahko dobro ali slabo²¹;

najprej in predvsem

je treba doreči pravilno usmeritev.

Po mojem moramo organiziranje

vzeti v temeljit pretres.

RUDAR, *zlovoljno*: Kaj se pa greš!

Temeljiti pretres, prav zares!

Tisto, kar rabimo,

so uradno določeni uradniki.

PERICA, *razvneto*: Uradni uradniki ...

Zatakni si jih nekam!

Rabimo odbojnike!

Nečisti se zberejo v gručo in zmerjajo drug drugega.

ESKIM: Moje mnenje pa je,

da je vse tole

proti marksistični dogmi in formi:

jaz stojim

na popolnoma drugi platformi:

rešiti želim delavsko Rusijo,

odpraviti bedo in spone gladu.

HLAPEC, *obupano*: Začenja se diskusija!

KOVAČ, *razganja prepirljivce*: Tovariši,

prenehajte!

Saj nismo sindikat!

STROJNIK: Odbojniki!

Nisi zadela bistva, ampak ustrelila kozla;

perica, specialistka za odbojnike,

lokomotiva pa je brez koles, kaj naj bi z odbojniki.

KOVAČ: Utapljamo se v debati,

brez ladje na obzorju.

Končajmo časopisne spore

in spravimo se delat!

Naprej!

Zakaj plavati po poplavi besed?

Zarinimo lopato!

Udarimo s krampom!

ZBOR, *razkopava ruševine*: Gremo,

enkrat zamahnem,

in še bom zamahnil.

Kdo mi bo gledal pod prste?

Enkrat zamahnem,

in zamahnil bom še.

OPORTUNIST, *pokuka iz oblaka z napisom Berlin*:

O-o-o!

Tovariši,

prenehajte z delom!

Saj sami veste,

da nikoli ne svetujem v prazno –

iz mojega inozemskega raja je vse jasno.

Prenehajte z delom, dragi ljudje,

iz vsega tega ne bo nič prida!

Strinjajte se z mano ...

KOVAČ: Ko si že pokazal gobec,

pazi,

da te s kladivom slučajno ne treščim

po njem.

OPORTUNIST: Opsa!

V hipu se skrije v oblak.

RUDAR, *se ustavi z dvignjenim krampom*:

Tovariši,

prisluhnite!

Ne slišite joka?

Pod ruševinami

je nekdo zakopan

in umira!

Sledimo joku!

Kopljimo!

Ko to pove, začnejo kopati s podeseterjeno močjo in iz ruševin se prikažeta Lokomotiva in Parnik.

LOKOMOTIVA: Ohja!

Usmilite se stoka lokomotive!

Ne morem dihati!

Ne morem zavreti pare!

Črnega kruha z Dona

mi dajte!

Dajte mi jesti!

STROJNIK: Ne,

ne bo ti treba umreti.

Ne,

prijateljica,

naj te ne skrbi.

Iztrgali bomo premog iz globin zemlje

in te popeljali na nove tire.

PARNIK: O-o-o!

Naj utešim žejo v vseh rečnih izvirih!

Luknje imam v obeh bokih!

Odpeljite me v dok!

Dajte mi črnega mleka iz Bakuja!

U-u-u-u!

RUDAR: Hej, tovariši,

za menoj!

Kaj ste prekržali roke?

Po premog

pod zemljino površje!

Po nafto!

Pokorimo naftna polja!

ZBOR: Usekaj s krampom globoko!

Bodi srčen udarnik!

Močno zamahni s sekiro!

Sveder v zemljo zavrtaj!

RAZPAD: Nazaj!

Kaj mahate s kladivi?

Nazaj! Kdo izziva mene

mene, Razpad?

Tukaj kraljujem samo jaz,

jaz, Razpad:

jaz požiram Parnik,

jaz žrem Lokomotivo.

Ko dahnem –

podjetje gre v prah.

Ko puhnem –

tovarna je pepel.

Samo ozrem se –

in vlaki so mrtvi.

Požvečim –

ceste šo vosek.

In mesto se zvija v lakoti

in hladu,

vas umira od gladu

in od mraza.

Nazaj!

Sovražim bodro delo!

Nazaj!

Z vami se pogovorim na svoj način!

K meni, moje čete, zviteži in prevaranti!

K meni, špekulantov zveste čete!

Razpad obkrožijo »zveste čete«.

ZBOR: Nazaj!

Kaj mahate s kladivi?

Nazaj!

Kdo se mu drzne upirati,

kdo ne verjame Razpadu?

RAZPAD: Na kolena! Jaz sem vaš kralj Razpad

in vam bom z gladom zadrnil goltance.

KOVAČ: Dovolj!

Tega kralja je treba s kladivom!

Oborožite se!

RUDAR, *se požene nad Razpad*: V napad za premog!

In tudi nad prekupčevalce.

Pohopsajte zviteže!

Dol s prevaranti!

Naženite jih delat!

Dokler jih ne stisne!

Nečisti pritisnejo in »čete« se umikajo.

RUDAR, *začne spodkopavati Razpad*:

Mar bomo pred razpadom upognili vrat?

Tovariši!

Začnite kopati rudniški kôp!

HLAPEC: Vaša zemlja bo prva brazda na polju.

HLAPEC IN RUDAR: Naše orožje sta

premog in kruh.

KOVAČ, *zada zadnji udarec Razpadu. Zaključek monologa*

pove na uničenem Razpadu: Hura!

Zmaga je naša!

Razpad se je vdal!

Ostane samo še
poslednji udarec ...
Vdaja!
Zadosti!
Pojdimo navzdol!
Odrpta je dver –
vrata v prihodnost!
Pokaže na spust v rudniški jašek.
Tukaj.
Pojdi,
kôplji rov za rovom.
Poj:
»In to bo
poslednji,
zmagoslavni boj za bojem.«
Spustijo se v rove. Glasovi zamirajo v daljavi.
RUDAR, *pripelje vagonček s premogom:*
Prvi iz Podmoskovja!
LOKOMOTIVA: Hvala.
Tako sem vesela.
Že prihajam k sebi.
Povzpni se na daumkraft.
STROJNIK, *prikotali sodček nafte:* To je iz Bakuja
darilo zate.
PARNIK: Pa je.
Na boku ni več luknje.
RUDAR, *z vagončki:* Tukaj pa so darila iz Donskega
bazena.
LOKOMOTIVA: Hvala.
Poglej, para mi že sika.
STROJNIK, *še en sod:* Poglej, še to cisterno smo zate
našli.
PARNIK: Hvala.
Zdaj že počasi grejem motorje.
STROJNIK, *še en sod:* No, pa še darilo iz Uhte.
RUDAR, *še en vagonček:* In tole podarja Ural!
PARNIK IN LOKOMOTIVA: Postajava živa!
Hura!
LOKOMOTIVA: Kolesa hočejo teči.
PARNIK: Živ sem.
Hočem plesati po rekah.
Skozi vhod v rove pritečejo Nečisti in se objemajo.
STROJNIK: Iskal sem te.
RUDAR: Jaz pa tebe.
KOVAČ: In jaz vaju.

PERICA: In jaz vas.
RDEČEARMEJEC: Nenavadno!
ŠIVILJA: Neverjetno!
ESKIM: Fantastična novica!
RUDAR: Tam, za poslednjim obronkom ...
RUDAR IN STROJNIK: Tam
nekaj je.
RUDAR: Počasi kopljem zadnji rov ...
STROJNIK: Jaz pa tudi
počasi kotalim poslednji sod ...
RUDAR: In slišim –
daleč, daleč ...
STROJNIK: In vidim –
daleč, daleč ...
Komaj da do tam seže oko ...
RUDAR: Pesem tam slišim,
grmenje koles,
mirno sopenje tovarn ...
STROJNIK: Sonce vzhaja,
rana zarja,
mesto, si mislim ...
RDEČEARMEJEC: Zdi se, da smo zmagali,
zdi se,
da smo
pred vrati
naročja pravičnega raja.
LOKOMOTIVA: Lokomotiva je pripravljena.
PARNIK: Parnik je pripravljen.
STROJNIK: Vstopite.
Z njima
pohitimo v prihodnost.
RDEČEARMEJEC, *spleza na Lokomotivo, drugi za njim:*
Pot je ravna,
gladka in čista.
Ti si prvi –
strojnik, naprej!
Po valovih!
Po tirih!
Z delom pridelan
je blizu
prihodnosti radostni dom.
Goltajte daljave,
ki so kri motorjem.
Ker stroji so edini
korak v prihodnost.

Sunek za sunkom!
Korak za korakom!
ZBOR, *ponavlja:* Naprej!
Naš srčni dah naj bo kri motorjem!

Zavesa

Šesto dejanje

*Obljubljena dežela. Velikanska vrata. Za vogali se v daljavi
razločijo ulice in trgi zemeljskih pokrajin. Nad vrati
nenavadne mavrice, strehe in negibni cvetovi. Ob vratih
izvidnik, ki razburjeno vzdika proti plezajočim.*

RUDAR: Sem, tovariši!
Sem!
Pripravite desant!
*Nečisti se povzpnejo in si z velikanskim začudenjem
ogledujejo vrata.*
RUDAR: Čudežno!!
TESAR: Ampak saj to je Ivanovo-Voznesensk!
Prav nič ni čudežno!
SLUGA: Zakaj smo verjeli avanturistom, se sprašujem.
KOVAČ: To sploh ni Voznesensk,
častna beseda.
To je Marseilles.
ČEVLJAR: Po mojem pa je Šuja.
ŠOFER: Niti najmanj ni Šuja.
To je Manchester.
STROJNIK: Da vas ni sram govoriti neumnosti!
Kakšen Manchester neki!
To je Moskva.
Kaj ste vsi oslepeli?
Poglejte, tam je Tverska,
tam Sadovaja,
tamle pa Teater RSFSR²².
HLAPEC: Moskva, Manchester, Šuja –
saj ne gre za to:
težava je v tem,
da smo se spet znašli na Zemlji,
tam, od koder smo prišli.
VSI: Okrogla je Zemlja prekleta,
oh, kako je okrogla!
PERICA: Zemlja že, ampak ne naša!
Se mi zdi,
da premalo smrdi
po beznici, da bi bila Zemlja.
SLUGA: Kakšni opojni vetrovi
se mareličijo okrog nas?
ČEVLJAR: Marelice?
V Šuji?

Pa še čas je bolj jesenski.
Pogledajo kvišku. Mavrica jim slepi pogled.
 RDEČEARMEJEC: No, svetilničar,
 ti si navajen lestve –
 zlezi gor
 in vrzi oči.
 SVETILNIČAR, *spleza in ostrmi, neprestano ponavlja*: Mi
 bedaki!
 Pa smo res bedaki!
 RDEČEARMEJEC: Povej že!
 Strmiš ko tele v nova vrata!
 Pripoveduj!
 Pridi dol!
 SVETILNIČAR: Ne morem!
 Izgubil
 sem dar govora!
 Dajte mi,
 dajte mi stokilometrski jezik.
 Ki bo močnejši in bolj žareč od sonca,
 ki ne bo mlahav kot kuhinjska cunja,
 ki bo zvenel slajše kot harfa in lira,
 ki bo kot filigran zlatarja fin,
 ki bo glasove slavčka mi iz ust ponesel ...
 Pa kaj!
 Tudi s takim vam ne bi pol hudiča povedal!
 Nebotičnikov nadstropja prekrivajo deželo!
 Ob nebotičnikih
 se vijugajo vitki mostovi!
 Pod njimi pa
 jedača!
 Prave gore stvari!
 Na mostovih
 vlakov izmuzljivi repi!
 ZBOR: Repi?
 SVETILNIČAR: Ja, repi!
 Luči
 so razprle električne oči!
 V svetlobo teh oči
 milijonvolti motorji
 lijejo moč!
 Zemlja se blešči in sveti!
 ZBOR: Sveti?
 SVETILNIČAR: Ja, sveti!
 RDEČEARMEJEC: To je vse naše delo.
 Kaj se zdaj tako čudiš?

STROJNIK: Naše delo – delali
 smo res, pa je le težko verjeti,
 da se iz dela poraja
 takšen čudež.
 HLAPEC: Dosti gobeždanja!
 Zares si
 lažnivec!
 Prej bo rodila fige akacija.
 SVETILNIČAR: Nehajte razgrajati!
 To je –
 elektrifikacija.
 ZBOR: Elektrifikacija?
 SVETILNIČAR: Ja,
 elektrifikacija.
 V ogromne vtičnice vtaknjeni vtikači!
 STROJNIK: Čudežno!
 Noben učenjak ne bo verjel!
 SVETILNIČAR: Prihaja električni traktor!
 Električni sejalnik!
 Električna mlatilnica!
 In čez sekundo
 kruh bo pečen.
 ZBOR: Pečen?
 SVETILNIČAR: Ja,
 pečen.
 PEK: Kaj pa nafrfuljena gospa
 in gospod z obrazom mopsa –
 se sprehajata po mestu in kazita pločnik?
 SVETILNIČAR: Ne,
 od tukaj ni nič videti.
 Nikogar te sorte nisem opazil.
 Kepa sladkorja!
 In tamle še dve!
 ŠIVILJA: Sladkor?
 Se hecaš?
 Kaj naj storim?
 Karte sem izgubila v potopu.
 ZBOR: Daj, povej vendar malo podrobneje!
 SVETILNIČAR: No, sprehajajo se
 vsakovrstne
 jedi
 in stvari.
 Vsaka ima rokico,
 vsaka ima nogico.
 Tovarne so ovešene z zastavami.

Kilometer za kilometrom.
 Kamorkoli usmerim stooki pogled,
 v cvetju
 brezdelno stojijo
 stružnice
 in drugi stroji.
 NEČISTI, *nemirno*: Stojijo?
 Brezdelno?
 Mi pa se tukaj zabavamo z besednimi boji!
 Morda bo začelo deževati
 in stroji bojo zarjaveli!
 Vlomite!
 Kričite!
 Hej!
 Je kdo tu?
 SVETILNIČAR, *se spusti nazaj dol*: Prihajajo!
 VSI: Kdo?
 SVETILNIČAR: Stvari prihajajo.
Vrata se razpahnejo in pokaže se mesto. Toda kakšno mesto! Proti nebu se kot poganjki vzpenjajo prozorne silhete tovarn in stanovanj. Obdani z mavricami stojijo vlaki, tramvaji, avtomobili, sredi njih pa je park z lunami in zvezdami, ovenčan s sijočo krono sonca. Iz izložb plezajo stvari najvišje kakovosti in pod vodstvom Srpa in Kladiva nesejo k vratom kruh in sol. Nečisti so se stisnili v obnemelo gručo.
 NEČISTI: A-a-a-h-h-h!
 STVARI: Ha-ha-ha-ha-ha!
 HLAPEC: Kdo ste ve?
 Čigave ste?
 STVARI: Kako, čigave?
 HLAPEC: Kako je ime vašemu gospodarju?
 STVARI: Nobenega gospodarja ni.
 Me smo nikogaršnje.
 Me smo poslanke.
 Kladivo in srp
 sta vas sprejela –
 republike grb.
 HLAPEC: Za koga pa je kruh?
 In sol?
 Pa še kepa sladkorja?
 Pričakujete gubernatorja?
 STVARI: Ne,
 ampak vas,
 to je vse za vas.

PERICA: Gotovo lažejo!
 Saj nismo otroci!
 Prav gotovo
 vas
 prodajajo na črno.
 Prav gotovo
 so za vami
 v vrsti pritajeni špekulanti.
 STVARI: Nobenih špekulantov,
 kar poglejte.
 SLUGA: Že razumem!
 Stlačijo vas v moskovska skladišča²³
 in vas kasneje dragó prodajajo na drobno.
 STVARI: Nikjer nas ne skladiščijo.
 Vzemite, če želite, na debelo.
 RIBIČ: Morda pa spimo.
 Tole so podobe sanj.
 ŠIVILJA: Enkrat
 sem takole
 sedela na galeriji.
 Na odru ples.
La Traviatta.
 Banket.
 Ko sem prišla ven,
 pa takoj vsakdanje muke:
 blato,
 mlake.
 STVARI: Nikamor vse to vam ne bo več ušlo.
 To je vaša posest.
 KOVAČ: Vlečete nas za nos!
 Kakšna posest neki!
 Posest, to je blato,
 posest, to je noč.
 Na posesti se nagaraš, ko pa usta odpreš,
 pride debeluh in ti prigarano požre.
 PERICA, *kruhu*: Ponujaš se,
 v resnici
 pa boš najbrž
 sam ugriznil.
 100 000 rubljev, kot 100 000 zob
 zagotovo za vsak kilogram.
 STROJNIK: Se strinjam!
 Bližajo se!
 Kot miši mrgolijo v temi.

Koliko stroj nam naredil je škode!
 Če bi imeli zobe, bi popadli delavce.
 STROJI: Oprosti, delavec!
 Delavec, oprosti!
 Vi ste nas ulili,
 sestavili,
 skovali.
 Ampak nas so zgrabili
 in zaslužnili:
 strezi nam, stroj, strezi, stara kripa.
 Železo ne potrebuje oddiha,
 železo ne pozna utrujenosti.
 Ukazali so nam debeluhe voziti po tirih,
 ukazali delati zanje v tovarnah.
 Šiht za šihom
 smo vas stoletja
 krotovičili s tekočim trakom
 in obveznimi kvotami.
 Rjujte, motorji,
 radost je neskončna,
 debeluhe smo pregnali
 in zdaj smo svobodni!
 Prepevaj po obratih, poplesuj s kolesi,
 zapodi se veselo po železniški trasi.
 Svet je en sam praznik
 in luči v črni noči
 od zdaj naprej
 vam bomo mi, naši bratje delavci.
 STVARI: In me, in me, delovno orodje!
 Kladiva, igle, pile in klešče.
 Komaj daniti se je plaho začelo,
 sključen pod nami šel si na delo.
 Zdaj je kasta gospodarjev likvidirana,
 zdaj sta tvoji kovnica in stružnica.
 Tebi,
 čigar hrbet zaradi nas se je krivil,
 prepuščamo, da nam boš milost delil.
 V veliki kovačnici novega raja
 zavihti kladivo, igrača je tvoja.
 JEDI: Mi pa smo hrana, pijača, blago:
 zaradi nas ste trpeli hudo.
 Brez kruha ni človeške moči,
 brez sladkorja ni človeške slasti.
 Delovni trud ni dajal dobička,
 kar ste pridelali, so rublji požrli.

Milijonski gobci cen v inflaciji
 so kot psi renčali na vas iz trgovin.
 Ko pa ste parazitom zavpili: izginite!
 je kruh spet postal poceni in fin.
 Včeraj ste škrtali z lačnimi zobmi,
 zdaj vse je pred vami: vzemi, jej in pij.
 STROJI, STVARI IN JEDI, v zboru: Svoje vzemite,
 vzemite!
 Pridite!
 Vse, s čimer delate,
 vse, kar pojedete!
 Pridite, vzemite!
 Pridi, zmagovalec!
 KOVAČ: Domnevam, da moramo predložiti nalog.
 Ampak nimamo nalogov,
 naravnost iz raja smo prišli,
 še prej pa iz pekla.
 STVARI: Ni treba,
 nobenih nalogov ni treba.
 HLAPEC: Noga ni britev, zato
 ne boli, če stopiš.
 Dajmo, bratje, poskusimo!
 Gremo!
Nečisti se premaknejo.
 HLAPEC, *potiplje zemljo*: Zemljica!
 Ja, to je ona!
 Rodna zemljica!
 VSI: Kar zapeli bi!
 Zavriskali!
 Se zahvalili!
 PEK, *Tesarju*: Res je sladkor,
 obliznil sem.
 TESAR: No, in?
 PEK: Sladek je, oh, kako sladek.
 NEKAJ GLASOV: Od zdaj ne bo dela brez veselja!
 HLAPEC, *zanosno*: Veste kaj,
 tovarišice stvari?
 Zadosti smo preizkušali usodo!
 Glejte, mi bomo z vami delali,
 ve pa nas boste hranile.
 Če pa se vrne gospod – mu zavijemo vrat!
 Začnemo živeti?
 VSI: Začnimo živeti!
 Začnimo živeti!

TRGOVEC, *se prebije skozi množico in se nezadovoljen postavi prednje*:
 Tako pa ne bo šlo!
 Imejte no malo šlifa!
 Nekaj mora dobiti tudi koncesionar.
 KOVAČ: Poberi se!
 Tukaj si opravil.
 Pod roko si čisto zadosti pospravil.
 Tvojo spretnost smo želeli razumeti –
 podučili smo se,
 zdaj hočemo častno živeti.
Vržejo ga ven. Nečisti si hrepeneče ogledujejo stvari.
 HLAPEC: Jaz bi vzel pilo. Dovolj sem lenaril. Mlad sem še.
 PILA: Vzemi me.
 ŠIVILJA: Jaz pa bi iglo.
 KOVAČ: Roka ne vzdrži več – dajte mi kladivo!
 KLADIVO: Vzemi me! Prijatelj!
Nečisti, stvari in stroji obkrožijo sončev park.
 STROJNIK, *strojem*: Rad bi vas spustil!
 Ne boste rjoveč pobegnili?
 STROJI: Nikakor!
 Potegni za vzvod!
Strojnik potegne vzvod. Lučke se zasvetijo. Kolesa se zavrtijo. Nečisti opazujejo z navdušenim začudenjem.
 STROJNIK: Nikoli nisem videl takšne luči!
 To ni Zemlja,
 to je
 z repom iz vlakov goreči komet.
 Zakaj smo trpeli kot voli pod jarmom?
 Čakali,
 čakali,
 čakali smo leta –
 in niti enkrat ne opazili
 tega razkošja čisto pred nosom.
 Pa še to, zakaj ljudje silijo v muzeje?
 Živi zaklad ob zakladu leži okrog nas.
 Kaj je to – nebo ali pisano blago?
 Če je to delo naših rok,
 kje so vrata, ki bi nam ostala zaprta?
 Mi smo arhitekti dežel,
 dekoraterji planetov,
 mi smo čudodelci.
 Snope luči povežemo v nova metlišča
 in z elektriko oblake pometemo z neba.

Vse reke na svetu fermentiramo v med.
 Vse ulice na Zemlji tlakujemo z zvezdami.
 Koplji!
 Dolbi!
 Pili!
 Vrtaj!
 Hura za vse!
 Za vsakega hura!
 Danes so ta vrata iz lepenke,
 jutri
 bo resničnost zamenjala gledališke kulise.
 Mi to vemo.
 V to verjamemo.
 Sem, gledalec!
 Sem, slikar!
 Pesnik!
 Režiser!
Vsi gledalci pridejo na oder.
 VSI V ZBORU: Častilci sonca v templju sveta,
 pokažimo, kako znamo peti.
 Oblikujmo zборе zborov,
 to prihodnosti bo hvalnica.
Od neznano kje se pojavi Oportunist in začudeno opazuje komuno; ko ugotovi, kaj se dogaja, spoštljivo sname klobuk.
 OPORTUNIST: Ne,
 za podjetnega človeka v raji ni prostora,
 zamerili so se mi tisti postni rilci.
 Socializem je neizogiben –
 to sem zmeraj trdil.
Nečistim: Tovariši, ne smete se razglašeno dreti,
 strinjamo se, da je treba ubrano zapeti.
Stopi vstran in tiho dirigira z roko. Kovač ga obzirno odrine.
 NEČISTI, *pojejo*:
 Z dela milijonsko močjo
 smo razbili staro ječo.
 Svet, z urokom suženjstva zaklet,
 danes je svoboden spet.
 Pritisk nasilja zdaj je ničnost,
 razpadla v prah in razdrobljena,
 komuna-pravljica pa je resničnost.
 Vse vabi k sebi zdaj komuna.
 To je naša zmagoslavna himna,
 vse veselje, poj!

Z Internacionalo

zbudi v boj človeštvo.

Čakali nismo pomoči od zgoraj,

ne bog ne vrag ni vstal za nas.

Orožje vzel, odšel v spopad,

priporil oblast je delavec sam.

Ves svet smo spojili v eno komuno.

Ves svet je ovil delavski krog.

Zdaj kar pojdi in poskusi ga

izrupati iz naših sklenjenih rok.

To je naša zmagoslavna himna,

vse veselje, poj!

Z Internacionalo

zbudi v boj človeštvo.

Za zmeraj pobegni, spomin na preteklost,
s čvrstim udarcem je zmagal buržuj.

Zdaj mi vladamo svetu,

vojaki svetovne dela armade.

Semkaj iz tovarn in z njiv,

semkaj iz mest in vasi!

Svet je naš od začetka do konca,

kdor ni bil nič, je danes vse.

To je naša zmagoslavna himna,

vse veselje, poj!

Z Internacionalo

zbudi v boj človeštvo.

Zavesa

OPOMBE:

- ¹ Majakovski je poleg legende o vesoljnem potopu in Noetovi barki v *Misteriju* povzel tudi razdelitev živali, ki naj bi jih Noe sprejel na svojo barko: »čiste« so bile živali, primerne za žrtvovanje Bogu, »nečiste« pa tiste živali, ki za žrtvovanje niso bile primerne. V *Misteriju* je ta razdelitev ironično parafrazirana na sedem parov predstavnikov »višjih« družbenih razredov (Čisti) in sedem parov predstavnikov »nižjih« razredov (Nečisti).
- ² Georges Benjamin Clemenceau (1841–1922): francoski premier od 1917 do 1920. Med drugim politično oster nasprotnik Sovjetske zveze.
- ³ David Lloyd George (1863–1945): vodja liberalcev in ministrski predsednik Velike Britanije od 1916 do 1922. Eden od organizatorjev protisovjetskih intervencij.
- ⁴ Ena glavnih berlinskih ulic.
- ⁵ Philipp Scheidemann (1865–1939): glagol je izpeljan iz priimka enega od vodij nemške socialdemokratske stranke in namiguje na lažnive in goljufive izjave o delavcih in delavskih strankah.
- ⁶ Aleja zmage, berlinski bulvar, okrašen s kipi in spomeniki nemških voditeljev in cesarjev.
- ⁷ Nemška cesarska dinastija, kipi njenih pripadnikov so razvrščeni po berlinski Siegesallee.
- ⁸ Ferdinand Foch (1851–1929): Majakovski namiguje na ofenzivo na Nemčijo, ki so jo leta 1918 izvedle sile antante pod poveljstvom maršala Focha, pa tudi na revolucionarne delavske izbruhe v Nemčiji istega leta.
- ⁹ Zlatniki carske Rusije.
- ¹⁰ Izredna vsruska komisija za bojevanje proti kontrarevoluciji, špekulacijam in sabotažam; prva sovjetska varnostno-obveščevalna služba, ki jo je leta 1917 ustanovil F. E. Dzeržinski.
- ¹¹ Odeška republika je bila samostojna ukrajinska republika, ki so jo med državljansko vojno za kratek čas ustanovili pripadniki Bele garde.
- ¹² Pjotr Nikolajevič Vrangl (1878–1928): baron in oficir carske vojske, glavni poveljnik Bele garde v južni Rusiji med državljansko vojno. Ustanovitelj antiboljševiških republik v Ukrajini in Gruziji.
- ¹³ Karl Kautsky (1854–1938): eden od voditeljev nemških socialdemokratov, ki je zavračal proletarsko revolucijo in idejo diktature proletariata.

- ¹⁴ Gre za satiričen namig o t. i. nezamenljivosti specialistov – 'specov': porevolucijska sovjetska oblast je skušala pritegniti k sodelovanju strokovnjake iz vrst stare inteligence in jim zato nudila ugodne pogoje za delo. Veljalo pa je, da so mnogi od teh »specialistov« agenti starega režima, ki so se bolj kot z delom ukvarjali s sabotažami.
- ¹⁵ Suharevka je ljudski naziv ene največjih moskovskih tržnic na Trgu Suhareva. Suharevka je bila center črnoborzijanstva in špekulacij, zato so jo konec leta 1920 zaprli. Smolenska tržnica je prav tako delovala v Moskvi do konca 20-ih let.
- ¹⁶ ... *delavci dobe v naturi*: namig na dekret Sovjeta ljudskih komisarjev iz leta 1921 »O reguliranju delavskih izplačil za delo«. Zaradi podivjane inflacije je ta dekret določal del izplačila plač v blagu, ki so ga delavci lahko zamenjali za hrano in drugo na »prostem trgu«.
- ¹⁷ Majakovski uporabi izraz »klikuša«, ljudski naziv za histerično, prenapeto žensko. Pri nas je znan direkten prevod krikulja, vendar gre v tem kontekstu bolj za jamrače in malodušneže, ne pa za posamičen histeričen napad.
- ¹⁸ Namig na kategorije, v katere so bili razdeljeni državljani, prejemniki oskrbovalnih kart med državljansko vojno.
- ¹⁹ Prva vrstica priljubljene revolucijske pesmi *Rdeča zastava*.
- ²⁰ Jean-Jacques Rousseau (1712–1778), *Družbena pogodba* (1762): analiza pogojev zakonitega družbenega reda in oblasti z znamenitim uvodnim stavkom: »Človek se rodi svoboden, a vsepovsod je vkovan v verige.«
- ²¹ *Organiziranje je lahko dobro ali slabo* ...: v replikah Rdečearmejca, Rudarja, Perice, Eskima, Hlapca in Kovača se skrivajo namigi na znotrajpartijsko debato iz leta 1921 o naravi in pomenu profsovetov v pogojih diktature proletariata (gl. V. I. Lenin: *Zbrana dela*, zvezek 32, str. 187).
- ²² Gledališče Ruske sovjetske federativne socialistične republike.
- ²³ Ponovno gre za namig o konkretni korupciji in črnem trgu v zaledju Moskovskega živilskega komiteja.